

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Martin Plesný

**Skotský secesionismus
po roce 1945**

bakalářská práce

Praha 2008

vedoucí práce PhDr. Zuzana Kasáková

Autor práce: **Martin Plesný**
Vedoucí práce: **PhDr. Zuzana Kasáková**
Oponent práce: **Mgr. Jan Váška**
Rok obhajoby: **2008**
Hodnocení: **výborně**

Bibliografický záznam

PLESNÝ, M. *Skotský secesionismus po roce 1945*. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Praha 2008. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzana Kasáková

Klíčová slova

Secesionismus, separatismus, Skotsko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, secese, nezávislost, nacionalismus, devoluce, Skotská národní strana

Keywords

Secessionism, separatism, Scotland, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, secession, independence, nationalism, devolution, Scottish National Party

Anotace

Bakalářská práce „Skotský secesionismus po roce 1945“ pojednává o snahách vytvořit nezávislý skotský stát. Zachycuje příčiny skotského secesionismu a důležité body v jeho historii v období 1945-2007. Vysvětluje dopad historického vývoje na skotské snahy o samostatnost. Nastiňuje také dosavadní výsledky tohoto snažení a možnosti dalšího vývoje. Následně se za použití co nejaktuálnějších zdrojů zabývá tou možností, kterou secesionisté prosazují – tedy osamostatněním Skotska. Práce přináší pohled na skotský secesionismus z hlediska praktických překážek, které zastánci skotské samostatnosti musejí překonat, aby měli šanci dosáhnout secese Skotska, a následků, kterým by Skotsko v takovém případě čelilo.

Text rozebírá faktory, které skotský secesionismus ovlivňují. Zvláštní pozornost věnuje politickému působení skotského secesionismu a interakcím mezi ním a britskou politickou scénou.

Práce se snaží odpovědět na několik otázek - co je skotský secesionismus, proč vznikl, proč stále existuje, jak se projevuje, kdo jsou jeho zastánci a odpůrci, jaké má praktické dopady a jaké jsou možnosti dalšího vývoje.

Práce čerpá ze současné odborné literatury a analýz časopisu *The Economist*. Z internetových zdrojů používá především statistická data z oblasti ekonomiky, průzkumy veřejného mínění, volební výsledky, politické programy a prohlášení nebo mezinárodní smlouvy.

Annotation

Bachelor thesis „Scottish secessionism after 1945“ deals with efforts to create an independent Scottish state. It renders the causes of Scottish secessionism and important points in its history from 1945 till 2007. It explains the historical development's impact on the Scottish separatist movement. This work also outlines the outcomes of these efforts and the possibilities of next development. While using an up to date literature and sources, the thesis subsequently deals with the possibility promoted by the Scottish secessionists – the Scottish independence. The work offers a view of Scottish secessionism in terms of the practical obstacles standing in the way of the secession's supporters. It also analyses possible consequences of eventual Scottish independence.

The text analyzes all factors affecting the Scottish secessionism. It puts a special accent on political activity of the Scottish secessionism and the interaction between secessionism and British politics. The work attempts to answer several questions – what the Scottish secessionism is, what its origins are, what effect it takes, who its supporters and opponents are, what practical impacts it has by now and what the possibilities of next development are.

The thesis gathers from contemporary literature and *The Economist's* analyses. It also gains information from Internet sources - especially economical statistics, opinion polls, elections outcomes, political manifestos or international treaties.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 14. 5. 2008 Martin Plesný

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. SKOTSKÝ SECESIONISMUS A VÝVOJ VE SPOJENÉM KRÁLOVSTVÍ PO ROCE 1945.....	10
1.1 PŘÍČINY SKOTSKÉHO SECESIONISMU VE VÝVOJI SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ.....	10
1.2 VLIV DEVOLUCE NA SKOTSKÝ SECESIONISMUS.....	14
2. CHARAKTER A PŮSOBNÍ SKOTSKÉHO SECESIONISMU.....	19
2.1 SPECIFIKA SKOTSKÉHO SECESIONISMU.....	19
2.2 SITUACE NA SOUČASNÉ SKOTSKÉ POLITICKÉ SCÉNĚ.....	20
2.3 SKOTSKÁ NÁRODNÍ STRANA.....	22
2.4 DALŠÍ AKTĚŘI PROSAZUJÍCÍ NEZÁVISLOST.....	28
2.5 VZTAH LABOURISTICKÉ STRANY A KONZERVATIVNÍ STRANY K SKOTSKÉMU SECESIONISMU.....	30
3. NEZÁVISLOST A JEJÍ PŘEKÁŽKY.....	33
3.1 MOŽNOST ZÍSKÁNÍ NEZÁVISLOSTI.....	33
3.2 PRÁVNÍ ASPEKTY SECESE SKOTSKA.....	35
3.2.1 Právo Spojeného království.....	35
3.2.2 Mezinárodní právo.....	36
3.3 EKONOMICKÉ OTÁZKY.....	37
3.3.1 Rozdělení britské ekonomiky.....	38
3.3.2 Ekonomika samostatného Skotska.....	39
3.4 SKOTSKO A ZBYTEK SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ.....	42
3.5 SKOTSKO VE SVĚTĚ.....	44
ZÁVĚR.....	46
SUMMARY.....	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	51
SEZNAM ZKRATEK.....	54
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Problematika secesionismu je v současné evropské politice velice aktuální. Hnutí usilující o secesi částí existujících států působí jak ve východoevropských postkomunistických zemích, tak v západní Evropě. Poslední případ, který znovu rozproudil debaty o nároku na secesi, bylo vyhlášení nezávislosti Kosova. V západní Evropě působí nejsilnější secesionistická hnutí ve Španělsku, Francii, Belgii a Spojeném království. Právě v ostrovní monarchii se téma nacionalismu a secesionismu dočkalo značné pozornosti naposledy v květnu roku 2007, kdy volby do skotského parlamentu vyhrála Skotská národní strana (*Scottish National Party*, SNP). Ta si klade za cíl vyhlásit referendum o nezávislosti Skotska.

Téma skotského secesionismu je mnohovrstevnaté, spojuje aspekty ekonomické, právní, psychologické a mnoho dalších. Zdroj snah o samostatnost se nedá hledat pouze v jednom z nich, je třeba nahlížet na celou problematiku jako na komplex příčin a následků. Navíc jde o velmi rychle se vyvíjející téma, neustále se objevují nové a nové aspekty, které skotské secesionistické nálady ovlivňují.

Tato práce se proto pokusí zachytit příčiny skotského secesionismu, důležité body v jeho historii po roce 1945 a jejich dopad na vývoj snah o samostatnost. Práce začíná rokem 1945, protože konec války přinesl zásadní změny pro britský stát a tím i pro skotský secesionismus. Ten právě v roce 1945 zaznamenal první úspěch (první křeslo pro SNP ve Westminsteru), v této době se začala odvíjet historie střídání jeho úspěchů a neúspěchů. Práce nastíní dosavadní výsledky tohoto snažení a následně se bude za použití co nejaktuálnějších zdrojů zabývat tou možností, kterou secesionisté prosazují – tedy osamostatněním Skotska. Půjde o pohled na skotský secesionismus z hlediska praktických překážek, které zastánci skotské samostatnosti musejí překonat, aby měli šanci dosáhnout secese Skotska, a následků, kterým by Skotsko v takovém případě čelilo. Vzhledem k mnohotvárnosti tématu klade práce důraz na zohlednění nejdůležitějších faktorů, které skotský secesionismus ovlivňují. Bez jejich znalosti není možné pochopit tyto snahy jako celek. Práce by měla odpovědět na několik otázek - co je skotský secesionismus, proč vznikl, proč stále existuje, jak se projevuje, kdo jsou jeho zastánci a odpůrci, jaké má praktické dopady a jaké jsou možnosti dalšího vývoje.

Dělení práce odpovídá obsáhlosti tématu. První kapitola zahrnuje vývoj ve Spojeném království po roce 1945. Je rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první se pokouší nalézt nejdůležitější události a tendence, které měly vztah k skotskému secesionismu. Druhá podkapitola se potom věnuje tématu devoluce, která skotské hnutí za nezávislost zásadně ovlivnila.

Druhá kapitola analyzuje charakter skotského secesionismu, jeho specifika a především jeho působení v politické oblasti. Zohledňuje jak samotné aktéry prosazující nezávislost, tak vztah britských politických stran k tomuto hnutí.

Třetí kapitola se potom věnuje možnosti úspěchu skotských secesionistických snah. Ukazuje, jakou cestou může Skotsko nezávislosti dosáhnout, jaké překážky stojí v cestě samostatnosti a jakým problémům by nezávislé Skotsko muselo čelit.

Pro správné pochopení textu práce je nutné vysvětlit práci s pojmy. Již název obsahuje slovo secesionismus. Tento pojem znamená obecně snahu o odtržení části státního území jednoho nebo více států a vytvoření státu nového. Secesionismus je tedy de facto synonymem pojmu separatismus. V názvu však figuruje raději secesionismus, protože slovo separatismus je do značné míry zprofanované, nese nádech násilí a terorismu - jako například v případě separatismu baskického. Pro odlišné, nenásilné skotské hnutí za nezávislost se hodí spíše secesionismus, pojem nezátížený žádnými zavádějícími konotacemi. V samotném textu se ale objevují obě možnosti, protože obě jsou fakticky správné a obsahově totožné.

Je třeba také vysvětlit překlady názvů. Překlady v této práci se drží zavedených zvyklostí a zároveň se snaží zachovat přehlednost a přesnost. Dle běžných zvyklostí nejsou přeloženy termíny jako *West Lothian Question* – ty se ani jinde běžně nepřekládají a jsou všeobecně známé pod anglickým názvem. Dále pro větší přesnost nejsou přeloženy názvy malých, neznámých stran, uskupení, organizací nebo například univerzit. Naopak běžně překládané názvy, jako například Konzervativní strana, jsou v této práci rovněž přeložené.

Aktuálnost a neustálý vývoj problematiky skotského secesionismu způsobují rychlé zastarávání literatury, která se tomuto tématu věnuje. Například tituly vydané před rokem 1999 vůbec nemohou pojednávat o působení secesionismu ve skotském parlamentu, protože tento parlament do roku 1999 neexistoval. Touto nevýhodou jsou postiženy i všechny starší texty zabývající se SNP, protože politiku této strany

vznik skotského parlamentu velmi změnil. Způsob, jak tento problém překonat, spočívá zaprvé v použití co nejaktuálnějších zdrojů a zadruhé v použití širokého spektra materiálů. Tato práce čerpá ze tří druhů zdrojů – odborné literatury, publicistických článků a internetu.

Téměř všechny použité publikace pocházejí od britských, pochopitelně často přímo skotských autorů. Současná odborná literatura se však skotskému secesionismu příliš nevěnuje. Většina textů o skotském secesionismu se nachází v pracích věnovaných primárně devoluci, případně anglo-skotským vztahům nebo britské politice. Specializovanější tituly (např. *Scottish independence – a practical guide* nebo studie o SNP) se naopak zaměřují až příliš úzce na určitý aspekt a nenabízejí ucelený pohled na skotský secesionismus.

Naprostá většina použitých titulů vyšla v posledních šesti letech. Přesto není možné říct, že všechny informace v nich obsažené jsou stále platné, zastarávání se týká i těchto nejnovějších publikací. Ty navíc samozřejmě nemohou zohledňovat vývoj posledních měsíců, například výsledky posledních skotských voleb. Jako zdroj těchto nejnovějších informací proto slouží například časopis *The Economist*, který publikuje odborně erudované analýzy posledních událostí.

Vedle odborných publikací a časopiseckých článků čerpá práce i z internetových zdrojů. Jejich výhoda spočívá v aktuálnosti a širokém výběru, přičemž přebírání chybných údajů se dá předejít jejich pečlivým ověřováním. Práce z internetových zdrojů používá především statistická data z oblasti ekonomiky, průzkumy veřejného mínění, volební výsledky, politické programy nebo mezinárodní smlouvy.

Vzhledem k tomu, o jak komplikované a mnohotvárné téma se jedná, se práce snaží o zachycení skotského secesionismu jako celku. Skotské snahy o samostatnost jsou zde zpracovány v celém svém vývoji mezi lety 1945 a 2007. Práce sleduje aktuální stav a věnuje se i budoucímu vývoji, ale zároveň stále zohledňuje historické pozadí secesionistického hnutí a analyzuje jeho příčiny, následky a trendy. Zasaduje skotské secesionistické snahy jak do rámce skotského nacionalismu, tak do rámce evropských separatistických hnutí. K celkovému zachycení secesionismu práce kombinuje historický, ekonomický, politologický, sociologický i právní pohled, čerpá z nejnovější literatury a pramenů a porovnává publikované názory celého názorového spektra.

1. SKOTSKÝ SECESIONISMUS A VÝVOJ VE SPOJENÉM KRÁLOVSTVÍ PO ROCE 1945

1.1 PŘÍČINY SKOTSKÉHO SECESIONISMU VE VÝVOJI SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ

Skotsko je součástí společného státu s Anglií od roku 1707, kdy mezi nimi došlo k uzavření unie. Ta navázala na stav trvající od roku 1603, kdy Anglii a Skotsko spojila personální unie.¹ Je zřejmé, že za dobu trvání společné anglo-skotské historie muselo ve vzájemných vztazích dojít k mnoha proměnám. Tato podkapitola se bude vedle charakteru anglo-skotské unie věnovat také fázím historického vývoje, které měly největší vliv na skotský secesionismus. Jde především o změnu mocenského postavení Spojeného království po druhé světové válce, poválečný hospodářský vývoj a politické změny devadesátých let.

Britský stát je spojením jednoho velkého a několika malých subjektů. Mezi Anglií na jedné a Skotskem, Walesem a Severním Irskem na druhé straně neexistují v unii středně velcí členové. Anglie má 37 miliónů voličů, zatímco Skotsko pouze 4, Wales 2 a Severní Irsko 1 milión. Jak říká W.L. Miller v úvodu své práce o anglo-skotských vztazích, v takové unii největší člen dominuje, i když se snaží o rovný přístup.² Jde jak o domácí, tak o zahraniční politiku, v níž britské zájmy rovněž evidentně musejí vycházet ze zájmů anglických.

O anglické dominanci vypovídá časté – byť chybné – ztotožňování Spojeného království s Anglií a záměna těchto názvů. Stejně tak Angličané často nedělají rozdíl mezi pojmy Angličan a Brit. Naopak většina obyvatel Skotska, Walesu a Severního Irsku tyto pojmy pečlivě odlišuje. Dominance Anglie se projevuje v každodenním životě, například celostátní média se Skotsku, Walesu a Severnímu Irsku věnují pouze okrajově. To odpovídá poměru velikostí těchto zemí, ale obyvatelé mimo Anglii mohou být frustrováni pocitem, že je média „přehlížejí“. Profesor David McCrone z University of Edinburgh přímo konstatuje, že Angličany Skotsko nezajímá.³

¹ Miller, W.L. From Last Empress to First Minister. In: Miller, W.L. (ed.): *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 8.

² tamtéž, s. 2.

³ McCrone, D. W(h)ither the Union? Anglo-Scottish Relations in the Twenty-first Century. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 214.

To Skotům příliš nevadilo, dokud se mohli považovat za příslušníky velkého, úspěšného britského národa vládnoucího obrovské koloniální říši. Skotsko bylo součástí centra impéria a Skotové se aktivně podíleli nejen na koloniální expanzi, ale i na průmyslovém a vojenském vzestupu. Zachovávali si sice vědomí odlišné identity založené na vlastním náboženském, právním a vzdělávacím systému,⁴ ale nad touto skotskou „vrstvou“ jejich identity však ležela britská identita. Ta byla minimálně do roku 1945 (a nějakou dobu po něm) významnější. Obecně tak bylo rozšířené národní vědomí britské, ne skotské.

Po druhé světové válce však britská „vrstva“ identity obyvatel Skotska začala ztrácet na významu. Rok 1945 znamenal konec výhod plynoucích ze skotského členství v unii s Anglií. Britské impérium se začalo drolit a Skotsko se během krátké doby místo součásti centra říše (Britských ostrovů) stalo periferií „malého“ Spojeného království.

Poválečný vývoj zasáhl Skotsko nejen změnou jeho role v rámci Británie. Skotsko velmi poškodila krize tradičního britského těžkého průmyslu.⁵ Následovalo zvětšení rozdílu mezi anglickou a skotskou ekonomikou a rozdílu v životní úrovni. Nezaměstnanost ve Skotsku se mezi lety 1945 a 1959 zdvojnásobila.⁶ Když o dvacet let později Margaret Thatcher začala prosazovat konec státní podpory prodělečným podnikům, potíže skotského hospodářství se dále prohloubily a mnozí tamní obyvatelé se ještě více odcizili britskému státu.

Výsledkem všech těchto jevů, které se na vývoji Spojeného království po roce 1945 podepsaly, byl vzrůst skotského národního vědomí a nacionalismu. Jeho dokladem byl již v letech 1949-1950 projekt Skotského národního shromáždění (*Scottish National Assembly*, SNA). Šlo o organizaci založenou nacionalisty, kteří se odtrhli od SNP, protože se zaměřovali se výhradně na autonomii, ne nezávislost. Organizovali podepisování petice požadující vznik skotské samosprávy v rámci Spojeného království. Podepisované prohlášení zdůrazňovalo loajalitu signatářů koruně a státu. Šlo však o první výrazný projev skotského nacionalismu po druhé světové válce. Petici podepsaly ve Skotsku dva milióny lidí. Pro budoucí posílení

⁴ Leach, R. *Political Ideology in Britain*. Palgrave, Houndmills 2002, s. 108.

⁵ tamtéž, s. 109.

⁶ O'Neill, M. *Challenging the centre: home rule movements*. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 47.

skotského secesionismu byl nejvýznamnější fakt, že labouristická vláda zaujala k SNA odmítavý a přezíravý postoj.⁷

Značný dopad na skotský nacionalismus a secesionismus měla také vláda Konzervativní strany v letech 1979-1997. V těchto letech byla vláda v Londýně pro Skoty nejen vzdálená, ale i politicky cizí, protože Skotsko je tradičně levicově zaměřené. Vláda konzervativců znamenala projev anglické dominance. CP nezískávala křesla ve Skotsku, ale vítězila v Anglii a tudíž vládla v celém Spojeném království.⁸

Necitlivý přístup britských politiků posiloval skotský nacionalismus a s ním i secesionismus i v jiných obdobích poválečného vývoje. V roce 1965 Westminster rozhodl oslavovat sedmisetleté výročí anglického parlamentu jako britskou, nikoli pouze anglickou událost. Proti tomu se ve Skotsku zvedla vlna protestů. Rozsáhlá negativní reakce skotské veřejnosti ukázala zřejmý posun v identitě obyvatel Skotska.⁹ V poslední době také Tony Blair nebo Gordon Brown špatně odhadli dopad svých vyjádření, v nichž varovali Skoty, že podporou nezávislosti ohrožují finanční podporu ze strany Londýna. Tím si nadělali ještě více nepřátel nejen ve Skotsku (protože dávají Skotům najevo, že jsou odkázaní na Londýn), ale i v Anglii (vypadají, že Skoty podplácejí, kupují si jejich podporu za peníze Angličanů).¹⁰

Velmi důležitou událostí, která podpořila (a díky kampaním SNP stále podporuje) skotské secesionistické nálady, bylo objevení ropných nalezišť v Severním moři. O ropě u skotských břehů se ví od roku 1967.¹¹ Stala se hlavním argumentem tvrzení, že Skotsko má dostatečné zdroje na to, aby si mohlo dovolit nezávislost. Tento argument byl ještě podpořen ropnými šoky v letech 1973 a 1979.¹² Ekonomická argumentace SNP pomohla rozšířit okruh stoupenců nezávislosti.¹³ Od doby, kdy byla v Severním moři objevena ropa a SNP začala s kampaní *It's Scotland's Oil*, jsou ekonomické otázky nejvíce zdůrazňovaným důvodem, proč

⁷ O'Neill, M. Challenging the centre: home rule movements. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 45-46.

⁸ Miller, W.L. From Last Empress to First Minister. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 3.

⁹ tamtéž, s. 49.

¹⁰ Labour's Scottish problem. *The Economist*, No. 8506, vol. 381, 2006.

¹¹ When the wells dry up. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007.

¹² O'Neill, M. Challenging..., s. 50.

¹³ Ekonomickými aspekty skotské nezávislosti se zabývá kapitola 5.2.

odejít z unie. Ropa je jednou z příčin, proč by podle SNP Skotsko bylo životaschopné.¹⁴

Žádná z komplexu příčin skotského secesionismu se nedá označit za hlavní, teprve jejich vzájemná kombinace vzbuzuje v části skotské společnosti touhu po vlastním státu. Jde o systém navzájem provázaných historických, psychologických, ekonomických a politických témat. Samotný skotský nacionalismus (a tím i secesionismus, který z nacionalismu pramení) je umožněn nepopíratelnou existencí skotského národa. Ten uznávají všechny politické strany.¹⁵ Skotská národní strana, nejvýznamnější nositel skotského nacionalismu, je nyní nejsilnější politickou stranou ve Skotsku a tvoří skotskou vládu. Nezávislost Skotska si SNP klade za cíl po celou dobu své existence. Dílčích úspěchů – v roce 1999 vytvoření skotských autonomních institucí a v roce 2007 vítězství ve volbách – již SNP dosáhla. Jediné, co nacionalisté ještě nezískali, je samostatnost Skotska. Vytrvalou argumentací pro nezávislost dosáhla SNP toho, že Skotové o samostatnosti alespoň uvažují jako o jedné z možností. Část z nich - dlouhodobě kolem 30%¹⁶ - tuto možnost považuje za nejlepší. Přestože jsou tedy zastánci nezávislosti stále v menšině, skotský secesionismus již není záležitostí úzké skupiny nacionalistů.

Značný účinek na skotský secesionismus má i evropská integrace. Evropská unie (v níž by samostatné Skotsko podle SNP mělo automaticky zůstat, což však není jisté) je pro Skoty zárukou, že nezůstanou izolovaným státečkem na okraji Evropy, ale budou se moci zapojit do prosperujícího mezinárodního společenství.

Jak říká Arthur Aughey z University of Ulster, k dezintegraci Spojeného království vedle těchto konkrétních důvodů přispívají i obecné tendence moderní (lépe řečeno postmoderní) doby – globalizace a národní oživení.¹⁷ Spolu se specifickými skotskými podmínkami vytvářejí všechny tyto okolnosti prostředí, v němž skotský nacionalismus a secesionismus působí.

¹⁴ <http://www.snp.org/node/240>.

¹⁵ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 91.

¹⁶ *Upheaval in the north*, The Economist, No. 8524, vol. 383, 2007.

¹⁷ Aughey, A. *Nationalism, devolution and the challenge to the United Kingdom state*. Pluto Press, London 2001, s. viii.

1.2 VLIV DEVOLUCE NA SKOTSKÝ SECESIONISMUS

Tato část práce nastíní základní rysy devoluce v britských podmínkách a následně se bude zabývat vztahem devoluce a skotského secesionismu. Pojem devoluce znamená přenesení pravomocí z centra na nižší správní jednotky. Ve státě fungujícím na základě devoluce (decentralizace) existují samosprávné autonomní orgány z vůle centrálního parlamentu. Centrální parlament (v britském případě Westminster) také může autonomní instituce zrušit, jejich existence není zakotvena v ústavě. V tom se takový stát liší od státu federativního.¹⁸

Decentralizovaná správa ve Spojeném království je asymetrická – mezi jednotlivými částmi státu jsou zásadní rozdíly. Anglie vlastní parlament nemá (pouze Velký Londýn má svoji volenou radu), volená shromáždění v ostatních částech státu se od sebe navzájem velmi liší. Parlament ve Skotsku a shromáždění Severním Irsku mají společné rysy – mohou vydávat zákony v oblastech, které nejsou zachovány pro Westminster, mají vlastní exekutivu. Přesto se navzájem liší, především v rozsahu pravomocí. V severoirské vládě navíc mají zajištěná křesla všechny hlavní strany. Devoluce ve Walesu je velmi odlišná. Národní shromáždění pro Wales je parlamentem i „vládou“ zároveň. Jeho pravomoci jsou navíc velmi omezené.¹⁹

Asymetrie v uspořádání je příčinou problému zvaného *West Lothian Question*.²⁰ Zákony v oblastech týkajících se výhradně Skotska vydává skotský parlament. Naopak o záležitostech týkajících se výlučně Anglie hlasuje parlament celého Spojeného království včetně skotských zákonodárců. Výsledkem tak je skutečnost, že angličtí voliči (prostřednictvím poslanců) nemají žádný vliv ve věcech Skotska, zatímco skotští voliči mají prostřednictvím svých zástupců ve Westminsteru vliv i na čistě anglické záležitosti. Pokusem o řešení tohoto problému bylo snížení počtu skotských poslanců ve Westminsteru v roce 2005.

¹⁸ Leeke, M., Sear, C., Gay, O. *An introduction to devolution in the UK*, Research Paper 03/84, House of Commons Library 2003, s. 7, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2003/rp03-084.pdf> (18.4.2008)

¹⁹ tamtéž.

²⁰ Na tento problém již v 70. letech upozornil člen britského parlamentu za West Lothian Tam Dalyell. Jeho otázka položená v britském parlamentu zněla: "For how long will English constituencies tolerate at least 119 Honourable Members from Scotland, Wales and Northern Ireland exercising an important, and probably often decisive, effect on British politics while they themselves have no say in the same matters in Scotland, Wales and Northern Ireland?"

Zdroj: http://www.strath.ac.uk/media/media_65987_en.pdf (19.4.2008).

Vztah obou hlavních britských stran k devoluci byl zpočátku odmítavý. Labouristická strana (*Labour Party*, LP) se k devoluci přihlásila až v 70. letech, kdy byla ve Skotsku nespokojenost s dosavadním stavem již relativně silná. Do této doby vycházeli labouristé ze socialistické představy silného unitárního státu.²¹

Stejný názor na devoluci zastávala po většinu doby od roku 1945 i Konzervativní strana (*Conservative Party*, CP), přestože se v některých obdobích alespoň řečnický stavěla za devoluci. Dokonce ještě za předsednictví Johna Majora se konzervativci vrátili ke starému argumentu, který používali již v debatách o samosprávě pro Irsko, tedy že jsou jen dvě možnosti – buď jednotu, nebo rozdělení – a nic mezi tím.²²

K neúspěšnému pokusu o vytvoření autonomních institucí pro Skotsko a Wales došlo již roce 1979. Referendum ve Skotsku skončilo těsným souhlasem voličů s vytvořením skotského parlamentu, účast však nedosáhla potřebných 40 procent a zákon o Skotsku tak schválen nebyl. Ve Walesu voliči vytvoření voleného shromáždění odmítli. Neúspěch pokusu zavést devoluci poškodil SNP, která vytvoření skotského parlamentu podporovala. Dopadu roku 1979 na SNP se podrobněji věnuje kapitola 3.2.

Nové snahy o prosazení devoluce vyústily na konci 80. let ve spojení celé občanské společnosti v hnutí nazvaném Skotské ústavodárné shromáždění (*Scottish Constitutional Convention*, SCC). První zasedání proběhlo v roce 1989, závěrečný dokument nazvaný *Scotland's Parliament, Scotland's Right* vydala organizace v roce 1995. Kromě nestraničných osobností se v SCC angažovali i labouristé a liberální demokraté. Konzervativci účast odmítli, stejně jako skotští nacionalisté z SNP, kteří se na podpoře devoluce ještě tehdy nedokázali uvnitř strany dohodnout.²³

Před volbami v roce 1997 slíbil předseda LP Tony Blair, že v případě volebního vítězství prosadí vznik skotského parlamentu. Poté, co LP volby skutečně vyhrála a vytvořila vládu, došlo ještě v roce 1997 ve Skotsku k referendu o vytvoření vlastního parlamentu. Voliči tentokrát nehlasovali o hotovém zákonu, ale pouze o tom, zda má parlament vzniknout a zda má případně mít pravomoc měnit základní

²¹ Devolucí se blíže zabývá kapitola 2.

²² Aughey, A. *Nationalism, devolution and the challenge to the United Kingdom state*. Pluto Press, London 2001, s. 81.

²³ Leeke, M., Sear, C., Gay, O. *An introduction to devolution in the UK*, Research Paper 03/84, House of Commons Library 2003, s. 18, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2003/rp03-084.pdf> (18.4.2008)

sazbu daně z příjmu. Po úspěšném referendu vznikl skotský parlament zákonem o Skotsku z roku 1998. Ve stejném roce vydal Westminster zákon zřizující volené shromáždění i pro Wales.

Skotský parlament získal pravomoci ve značné části záležitostí, které do roku 1999 spravoval Westminster. Parlament v Londýně si zachoval kontrolu pouze nad tzv. ponechanými oblastmi.²⁴ Jde především o obranu a zahraniční věci, makroekonomickou politiku, daně a sociální zabezpečení. Skotský parlament má pravomoci nad oblastmi zdravotnictví, školství, místní samosprávy, bydlení, trestního a občanského práva nebo hospodářského rozvoje. Maximálně o 3% může také snížit nebo zvýšit základní sazbu daně z příjmu.²⁵

Ve skotském parlamentu zasedá 129 poslanců volených na čtyřleté funkční období. Z tohoto počtu se 73 volí většinou (First Past the Post System) a zbylých 56 poměrným systémem (Additional Member System).²⁶ První volby do skotského parlamentu se konaly v roce 1999. Zvítězili v nich labouristé, kteří spolu s liberálními demokraty vytvořili vládní koalici fungující až do roku 2007.

V roce 1994 prohlásil tehdejší předseda LP John Smith, že devoluce bude „naplněnou vůlí skotského lidu“.²⁷ Je otázkou, nakolik LP prosazovala devoluci jako odpověď na skotský secesionismus a nakolik jako prostředek k zlepšení fungování státu. Jak píše Robert Leach, „nacionalistické nálady snad mohou někdy být uspokojeny formou decentralizované vlády, která nedosahuje nezávislosti.“²⁸ Toho si jistě byli labouristé vědomi. Příklad si mohli vzít z Itálie, která se těsně po druhé světové válce pomocí decentralizace vypořádala se sicilským separatistickým hnutím. To „...zaniklo v důsledku zákona o regionální autonomii z roku 1946“, tvrdí historik Eric Hobsbawm.²⁹ Takový účinek decentralizace však není obecně platný,

²⁴ Ponechané oblasti: ústava, obrana a národní bezpečnost, zahraniční vztahy, fiskální, ekonomický a měnový systém, energetika, obchod a průmysl včetně hospodářské soutěže a ochrany spotřebitele, doprava (kromě výlučně skotské), státní správa, sociální zabezpečení, lékařská etika, imigrace a občanství, zaměstnanost, rovnost příležitostí, vysílání. Zdroj: Leeke, M., Sear, C., Gay, O. *An introduction to devolution in the UK*, Research Paper 03/84, House of Commons Library 2003, s. 7, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2003/rp03-084.pdf> (18.4.2008)

²⁵ McCabe, T. *Proč se neštějí ostrovní království*. MF Dnes, 9. 6. 2007.

²⁶ O'Neill, M. Reforming the British state: the 1998 watershed. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s.180.

²⁷ McLean, I. The national question. In: Seldon, A. (ed.), Kavanagh, D. (ed.), *The Blair Effect 2001-5*, Cambridge University Press, Cambridge 2005, s. 339.

²⁸ Leach, R. *Political Ideology in Britain*. Palgrave, Houndmills 2002, s. 96.

²⁹ Hobsbawm, J.E. *Nations and nationalism since 1780*. Cambridge University Press, Cambridge 1997, s. 187.

i v decentralizované Itálii stále existuje například separatistické hnutí severní části země. Secesionistická Liga severu zasedá i v italské vládě.

Přesto se dá předpokládat, že LP chtěla pomocí devoluce oslabit skotské secesionistické tendence a zabrzdit vzestup SNP. Jistě to však nebyl jediný důvod, proč se LP o devoluci zasazovala. S tím souhlasí i W.L. Miller, který píše, že „jedním z cílů devoluce bylo eliminovat skotský separatismus“.³⁰ Stejný autor však konstatuje: „Britská vláda zavedla devoluci ne proto, že by se bála skotského nacionalismu a secesionismu, ale proto, že už se jich nebála“.³¹ Labouristé tedy zřejmě získali pocit, že devoluce nepředstavuje riziko. Skotsko bylo pevnou baštou LP – zvláště od dob vlády Margaret Thatcher – a LP si mohla od devoluce slibovat ještě větší podporu skotské veřejnosti na úkor skotských nacionalistů.

Oproti očekávání labouristů však došlo naopak k posílení SNP. Ve volbách do skotského parlamentu získává SNP pravidelně větší procento hlasů než ve volbách do Westminsteru. Díky volebnímu systému navíc zisk křesel lépe odpovídá volebnímu výsledku.³² V roce 2007 tak SNP poprvé porazila labouristy a stala se vládní stranou.

Devoluce však SNP jako nejvýznamnějšímu zastánci secese Skotska přinesla i některé nevýhody. Především fundamentalistické křídlo strany je nespokojené s tím, že za podpory SNP vznikl skotský parlament a strana se v něm angažuje. Toto uspořádání podle fundamentalistů řadu lidí uspokojí, čímž se snižuje podpora nezávislosti. V tomto pohledu se odráží fakt, že volební podpora SNP neznamena automaticky i podporu nezávislosti. John Curtice z University of Strathclyde říká, že nezávislost nepodporuje ani 30% skotských voličů.³³ To je podstatně méně než 37% lidí, kteří dali v posledních volbách hlas SNP. Tento rozdíl je způsoben tím, že SNP volí nejen příznivci skotské samostatnosti, ale i lidé zklamaní politikou ostatních stran. Nezávislost navíc podporují i voliči Labouristické strany.³⁴

SNP v roce 2007 převzala vládní odpovědnost, aniž by měla šanci dosáhnout svého cíle, tedy referenda o nezávislosti. Je otázkou, jaké účinky na podporu

³⁰ Miller, W.L. From Last Empress to First Minister. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 13.

³¹ tamtéž, s. 8.

³² Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 94.

³³ *Upheaval in the north*, The Economist, No. 8524, vol. 383, 2007.

³⁴ Viz přílohu č. 7.

nezávislosti ze strany skotských voličů bude vláda SNP mít. Na jednu stranu je možné, že SNP ztratí svou přitažlivost protestní strany. Na druhou stranu však může dojít k prohloubení rozporů mezi skotskou a centrální vládou. Do roku 2007 vládli v Edinburghu i Londýně labouristé a mezi centrální a decentralizovanou správou došlo k uzavření řady dohod, které umožňovaly vzájemnou spolupráci.³⁵ Vzájemné konflikty tak zůstávaly za zavřenými dveřmi. To se nyní změnilo a je možné, že spory mezi skotskou a britskou vládou posílí ve Skotsku secesionistické nálady.

Je zřejmé, že účinky devoluce na skotský secesionismus nejsou zdaleka jednoznačné. Mnohé se navíc může ještě postupem času změnit. Obecně se však dá říct, že počet zastánců skotské nezávislosti se oproti roku 1998 nezměnil³⁶ a že současné uspořádání vyhovuje obyvatelům Skotska stále nejvíce ze všech možností.³⁷

³⁵ Jde o tzv. Legislative Consent Motion, známé také jako Sewel Convention. Zdroj: Leeke, M., Sear, C., Gay, O. *An introduction to devolution in the UK*, Research Paper 03/84, House of Commons Library 2003, s. 8, <http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2003/rp03-084.pdf> (18.4.2008)

³⁶ *Upheaval in the north*, The Economist, No. 8524, vol. 383, 2007.

³⁷ Lynch, P. *SNP: the history of the Scottish National Party*. Welsh Academic Press, Cardiff 2002, s. 10.

2. CHARAKTER A PŮSOBNÍ SKOTSKÉHO SECESIONISMU

2.1 SPECIFIKA SKOTSKÉHO SECESIONISMU

Skotský secesionismus pramení ze skotského nacionalismu, který představuje velmi specifickou problematiku. Především není etnický. Nestaví na národnosti, jazyce, náboženství nebo kulturním dědictví.³⁸ Je postavený na sounáležitosti se skotskými institucemi a teritoriem, jde o občanský nacionalismus. To na rozdíl od etnického nacionalismu znamená, že se k národu může kdokoli připojit, když přijme skotskou kulturu a identitu a bude se za příslušníka skotského národa sám považovat.³⁹

Díky této své podobě překonává skotský nacionalismus to, že anglická a skotská společnost jsou propojené a příliš se navzájem neliší. Mnoho Angličanů žije ve Skotsku, velké množství Skotů naopak v Anglii, naprosto běžně dochází k uzavírání skotsko-anglických manželství, Skot Gordon Brown je nyní britským premiérem. Ani skotská kultura není příliš odlišná od anglické. Tím se ztěžuje rozlišení na „my“ a „oni“, v praxi se nedá jasně poznat, kdo je příslušníkem skotského národa. Přesto existenci tohoto národa nikdo nezpochybnuje. Silná skotská národní identita bezesporu existuje, jen má jiné základy než identity jiných národů. Základem je skotské teritorium, vlastní instituce a vědomí historické státnosti. To vše podporuje vědomí výlučnosti Skotska a Skotů.⁴⁰

Z této podoby nacionalismu vyplývá typická povaha skotského secesionismu. Jde o nenásilné, demokratické hnutí působící politickými prostředky. Jeho zřejmě nejspecifičtější rysem je argumentace zaměřená hlavně na ekonomickou oblast. Skotský secesionismus (především v podání SNP) se zaměřuje na praktické otázky, čímž se snaží zaujmout co nejširší okruh obyvatel Skotska.

Díky těmto vlastnostem skotského hnutí za nezávislost nepanují ve Spojeném království žádné obavy z nepokojů nebo povstání ve Skotsku. Bývalý labouristický

³⁸ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 92.

³⁹ Hussain, A., Miller, W.L. The Auld Enemy in the New Scotland. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 184.

⁴⁰ Poměr mezi skotskou a britskou identitou ukazují přílohy č. 1 a č. 2.

skotský ministr financí Tom McCabe poznamenává, že „ve Skotsku není splněna žádná z podmínek, které rozdmýchaly protibritské povstání v Irsku“.⁴¹

Další typickou vlastností skotského secesionismu je v posledních letech přání začlenit Skotsko do většího, nadnárodního celku a vzdát se tak části své suverenity. Jak píše historik Eric Hobsbawm, „když separatistická hnutí malých národů vidí svou největší naději v tom, že se začlení do větší politicko-ekonomické entity (...), tak v praxi opouštějí klasický cíl takových hnutí, tedy vytvoření nezávislého a suverénního národního státu.“⁴² To platí vedle Skotska také pro secesionistické hnutí v Katalánsku a jiných částech Evropy. Evropská unie již nyní nabízí takovým hnutím možnost obcházet vlády svých států a obracet se z pozice regionů přímo na Brusel. Za jedno ze specifíků skotského secesionismu se tedy dá označit kampaň SNP „Skotsko v Evropě“ – vize, kterou skotský secesionismus sdílí jen s několika málo jinými podobnými hnutími.

2.2 SITUACE NA SOUČASNÉ SKOTSKÉ POLITICKÉ SCÉNĚ

Skotská politika je v mnoha směrech specifická. Především je třeba zmínit charakter politických stran, které ve Skotsku soupeří o voličskou podporu. Jak píše profesor Strmiska, ve Skotsku dochází k „soutěži mezi druhově odlišnými stranicko-politickými aktéry, tj. mezi nacionalisticko-regionální formací a britskými stranami, resp. jejich skotskými odnožemi“.⁴³ Tři hlavní britské strany, tedy LP, CP a Liberální demokraté, ve formě svých skotských odnoží soupeří s čistě skotskými stranami, jako jsou SNP, Skotská strana zelených nebo Skotská socialistická strana.

Dalším specifíkem skotské politické scény je soutěž politických stran ve dvou rovinách. Zaprvé jde o rovinu ideologickou, tedy běžné rozložení stran na pravolevém politickém spektru. Druhou rovinou je soupeření mezi unionistickými a secesionistickými stranami.

Třetím charakteristickým rysem skotské politiky je odlišnost volebního chování voličů při volbách do skotského parlamentu od chování při volbách do Westminsteru. Jde především o voličskou podporu SNP – ta ve volbách

⁴¹ McCabe, T. *Proč se neštějí ostrovní království*. MF Dnes, 9. 6. 2007.

⁴² Hobsbawm, J.E.: *Nations and nationalism since 1780*. Cambridge University Press, Cambridge 1997, s.185.

⁴³ Strmiska, M. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. CDK, Brno 1998, s. 136.

do skotského parlamentu zaznamenává podstatně větší úspěchy než ve volbách do parlamentu britského. Tento rozdíl je způsobem jednak odlišnými volebními systémy (do Westminsteru se volí většinově, zatímco do skotského parlamentu částečným proporčním systémem⁴⁴), jednak obrazem SNP v očích voličů. Ti ji považují za stranu, která bude jejich zájmy hájit ve skotském parlamentu v Holyroodu efektivněji než ve Westminsteru.⁴⁵

Skotští voliči dlouhodobě tíhnou spíše k levici, a to v mnohem větší míře než voliči v Anglii. Výsledkem je dlouhodobá disproporce v poměru sil mezi hlavními britskými stranami ve skotském a britském rámci – síly konzervativců a labouristů ve Spojeném království jsou dlouhodobě víceméně vyrovnané, ale ve Skotsku získává CP dlouhodobě mnohem menší podporu než LP. Naopak právě pro labouristy Skotsko vždy bylo důležitým zdrojem voličské podpory na celobritské úrovni.⁴⁶

V posledních volbách do skotského parlamentu, které se konaly 3. května 2007, poprvé v historii zvítězila SNP. Bylo to nejen její první celkové vítězství, ale i první volby, v nichž získala více křesel než labouristé. Těm dokonce přebrala mandáty v devíti obvodech.⁴⁷ SNP zaznamenala jako jediná ze stran nárůst počtu křesel v parlamentu (viz tabulku č. 1), všechny ostatní strany ztratily, přičemž Scottish Socialist Party se do parlamentu vůbec nedostala.

strana	2003: počet získaných křesel	2007: počet získaných křesel	zisk/ztráta křesel k r. 2007 ve srovnání s r. 2003
SNP	27	47	+ 20
Skotská labouristická strana	50	46	- 4
Skotská konzervativní strana	18	17	- 1
Skotští liberální demokraté	17	16	- 1
Skotská strana zelených	7	2	- 5
Skotská socialistická strana	6	0	- 6
ostatní	4	1	- 3
celkem	129	129	

tabulka č. 1: Volby do skotského parlamentu 2003 a 2007

prameny: <http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-07/SB07-21.pdf>,
<http://www.scottish.parliament.uk/business/research/briefings-03/sb03-25.pdf> (25.3.2008)

⁴⁴ Travers, T. Local and Central Government. In: Seldon, A. (ed.), Kavanagh, D. (ed.) *The Blair Effect 2001-5*. Cambridge University Press, Cambridge 2005.

⁴⁵ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 94.

⁴⁶ Strmiska, M. *Regionální strany a stranické systémy...*, s. 136-137.

⁴⁷ Salmond's leap. *The Economist*, No. 8529, vol. 383, 2007.

Volební výsledky znamenaly praktickou nemožnost vytvořit vládu bez SNP, protože jedinou alternativou k vládě za účasti SNP by byla velká koalice mezi labouristy a konzervativci podporovaná navíc liberálními demokraty nebo jediným nezávislým poslancem. Takové uspořádání však bylo od počátku nemyslitelné, takže se nabízely pouze dvě možnosti: koalice SNP, liberálních demokratů a zelených, nebo menšinová vláda SNP. Liberální demokraté však odmítli s SNP jednat, pokud se SNP nevzdá myšlenky na uspořádání referenda o nezávislosti ve funkčním období nově zvoleného parlamentu.⁴⁸

Volba skotského prvního ministra proběhla 16. května 2007. V prvním kole proti sobě stáli kandidáti čtyř stran, žádný z nich nezískal nadpoloviční většinu hlasů. Do druhého kola tedy postoupili kandidát SNP Alex Salmond a předchozí skotský první ministr Jack McConnell. Zvolen byl Alex Salmond, který získal prostou většinu hlasů, když pro něj hlasovalo 47 poslanců SNP a 2 zelení, zatímco pro McConnella pouze 46 labouristů. Ostatní volitelé se zdrželi hlasování.⁴⁹ Salmond se stal předsedou menšinové vlády SNP. Je pravděpodobné, že tato vláda vydrží po celé funkční období, protože ve Skotsku je k vyslovení nedůvěry vládě potřeba dvoutřetinová většina a SNP má více než třetinu křesel.⁵⁰ Zároveň však SNP spolu se Scottish Green Party nezískaly dostatek křesel k tomu, aby mohly v parlamentu prosadit referendum o nezávislosti – strany podporující zachování unie drží téměř dvě třetiny mandátů.

2.3 SKOTSKÁ NÁRODNÍ STRANA

Skotská národní strana je nejvýznamnějším nositelem skotského secesionismu. Vytvoření samostatného Skotska je jejím hlavním cílem a smyslem její existence. Vznikla v roce 1934 sloučením nacionalistické, levicově-centristické Národní strany Skotska a umírněněji nacionalistické, pravicově-centristické Skotské strany.⁵¹ V období před rokem 1945 nehrála SNP žádnou větší roli. Ani v době po druhé světové válce se SNP nedařilo stát se významnějším hráčem na skotské politické scéně. Přestože v roce 1945 získala první (a na dlouhou dobu poslední) křeslo

⁴⁸ Elections and Scotland – No overall control. *The Economist*, No. 8528, vol. 383, 2007.

⁴⁹ <http://www.alba.org.uk/scottish/firstministers.html>.

⁵⁰ Elections and Scotland – No overall control. *The Economist*, No. 8528, vol. 383, 2007.

⁵¹ Strmiska, M. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. CDK, Brno 1998, s. 139.

ve Westminsteru, její další růst byl znemožněn podmínkami, které po druhé světové válce ve Velké Británii panovaly. Poválečná rekonstrukce, ekonomická centralizace a vytvoření *welfare state* byly pro nacionalistickou stranu typu SNP krajně nepříznivé. Pro volební chování obyvatel Skotska i ostatních částí Spojeného království byla zásadním faktorem třídní příslušnost.⁵² SNP navíc chyběla členská základna, peníze, organizace a význačné osobnosti.⁵³ Toto období do konce 50. let se pro SNP neslo ve znamení boje o přežití, přestože skotský nacionalismus zaznamenal vzestup v souvislosti se *Scottish Covenant Association*⁵⁴ nebo případem *Stone of Scone*.⁵⁵ Zároveň však v této době vznikly základy pro následné zlepšení situace SNP, protože se ustálila a upevnila její vnitřní struktura a organizace.⁵⁶

Toto upevnění umožnilo, aby se SNP v následujícím desetiletí stala reálnou politickou silou. Roky 1961–1966 ještě straně nepřinesly volební úspěch, došlo ale k expanzi místních organizací SNP po celém Skotsku.⁵⁷ Podpora SNP začala růst s koncem hospodářské konjunktury, vzrůstem nezaměstnanosti a zvětšující se nespokojeností s dvěma hlavními politickými stranami (především s vládou Harolda Wilsona).⁵⁸ Průlom nastal v roce 1967, kdy v doplňovacích volbách v hamiltonském okrsku získala křeslo ve Westminsteru kandidátka SNP Winifred Ewing. Rok 1967 díky tomu pro SNP znamenal zviditelnění a příliv nových členů. Od této doby je SNP nepřetržitě zastoupena v britském parlamentu.⁵⁹

Na konci šedesátých let byla v Severním moři objevena ropa, což dodalo nacionalistické politice nový ekonomický rozměr.⁶⁰ I přes kampaň *It's Scotland's Oil* a předchozí hamiltonský úspěch se SNP ještě dlouho nedařilo stát se opravdu

⁵² Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 95.

⁵³ Lynch, P. *SNP: the history of the Scottish National Party*. Welsh Academic Press, Cardiff 2002, s. 2.

⁵⁴ Organizace, která ve Skotsku na přelomu 40. a 50. let získala dva milióny podpisů podporujících snahu o skotskou autonomii. Pramen: Rovná, L. A. *Kdo vládne Británii?*, Sociologické nakladatelství, Praha 2004, s. 178.

⁵⁵ Kámen zvaný též Stone of Destiny, na němž byli korunováni skotští panovníci. V roce 1296 byl převezen do Westminsterského opatství a sloužil ke korunovaci anglických králů. V roce 1950 ho skupina skotských studentů ukradla a převezla do Skotska. Po objevení úřady byl kámen převezen znovu do Anglie, ale v roce 1996 byl vrácen zpět do Skotska.

Pramen: <http://www.cnn.com/WORLD/9611/15/stone.of.scone> (10.4.2008).

⁵⁶ Lynch, P. *SNP: the history...*, s. 89.

⁵⁷ tamtéž, s. 120

⁵⁸ Bogdanor, V. *Devolution in the United Kingdom*. Oxford University Press 1999, s. 120.

⁵⁹ Rovná, L. A. *Kdo vládne...*, s. 239.

⁶⁰ Lynch, P. *SNP: the history...*, s. 140.

významnou stranou s větší volební podporou. Přesto SNP dokázala získat pro skotské záležitosti zvýšenou pozornost britských politiků. Obecně diskutovaným politickým tématem se stala devoluce. Svými plány skotské autonomie však Labouristická strana odebírala podporu SNP, takže dílčí úspěch skotských nacionalistů se nakonec ukázal jako kontraproduktivní. SNP musela znovu čelit členskému, finančnímu a organizačnímu úpadku. Ten byl částečně zapříčiněn také ideologickou neustáleností SNP. Ta se teprve v druhé polovině sedmdesátých let s novou generací politiků přiklonila k sociálnědemokratickým idejím. Pozice SNP se následně začala vylepšovat.⁶¹

Po neúspěchu referenda o vzniku skotského parlamentu v roce 1979 nastal propad voličské podpory SNP, která vytvoření autonomních orgánů podporovala. Úpadek trval po celá 80. léta, během nichž došlo v SNP k značným vnitřním rozporům. V rámci strany vznikly některé frakce, jako např. socialisticko-republikánská *79 Group* (k níž patřil i pozdější předseda SNP Alex Salmond) nebo radikálně nacionalistická *Sìol nan Gàidheal*. Ty byly následně vyloučeny.⁶² Vnitrostranické rozpory však z dlouhodobého hlediska představovaly očištění a upevnění organizace SNP, což se projevilo v následující dekádě. Po překonání vnitřních problémů začala SNP hledat nová témata, jako byla například „nezávislost v Evropě“, tedy příklon k proevropskému postoji a zdůrazňování evropské integrace jako záruky úspěšného samostatného Skotska.⁶³ Do této doby přitom byla SNP protievropská a například před referendem o vystoupení Spojeného království z EHS v roce 1975 se stavěla za vystoupení.⁶⁴ Výsledek referenda, které členství v EHS zachovalo, však skotským nacionalistům ukázalo, že skotští voliči jsou orientováni proevropsky. EHS také začalo dostávat podobu, kterou již představitelé SNP neodmítali. V roce 1975 se navíc Winifred Ewing stala poslankyní Evropského parlamentu, odkud se posléze vrátila jako přesvědčená zastánkyně evropské integrace, čímž SNP značně ovlivnila.⁶⁵

⁶¹ Lynch, P. *SNP: the history of the Scottish National Party*. Welsh Academic Press, Cardiff 2002, s.13.

⁶² Strmiska, M. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. CDK, Brno 1998, s. 140.

⁶³ Lynch, P. *SNP: the history...*, s. 187.

⁶⁴ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 104.

⁶⁵ Lynch, P. *SNP: the history...*, s. 187.

Nástup Alexe Salmonda⁶⁶ v roce 1990 znamenal začátek celkové modernizace a profesionalizace strany. SNP dokázala získat víc peněz a mohla si tak dovolit intenzivní kampaně, které jí přinesly nárůst voličské podpory.⁶⁷ SNP se postupně ve Skotsku stala rovnocenným soupeřem hlavních stran, a to především po vzniku skotského parlamentu v roce 1999, jehož vytvoření SNP podporovala. Parlament v Holyroodu se pro ni stal novým a velmi důležitým působištěm – mimo jiné proto, že SNP vyhovuje skotský volební systém.⁶⁸ Dosavadním vrcholem tohoto vzestupu SNP bylo její vítězství ve volbách do skotského parlamentu v roce 2007.

Současnou SNP charakterizuje – stejně jako v celé její historii – nejednotnost ve všech zásadních otázkách mimo cíle, tedy nezávislosti. Strana sdružuje širší spektrum zastánců nezávislosti, jejichž názory na cestu k samostatnému státu a jeho podobu se různí. V SNP od počátku působí dvě křídla – gradualistické a fundamentalistické. Gradualisté jsou přesvědčeni, že by Skotsko mělo nezávislosti dosáhnout postupným zvětšováním autonomie. Proto přivítali vznik skotských autonomních institucí jako krok správným směrem. Naproti tomu fundamentalisté žádají okamžitou nezávislost. Před referendy v letech 1979 a 1997 byli proti devoluci, protože věděli, že autonomie velkou část obyvatel Skotska uspokojí a vezme tak podporu nezávislosti. To, že v roce 1979 podnikla SNP kampaň za schválení skotského shromáždění, bylo tedy vítězstvím gradualistů. Po nezdaru referenda však získali převahu fundamentalisté. Od 90. let má v SNP hlavní slovo opět gradualistické křídlo, k němuž patří oba poslední předsedové strany - John Swinney a Alex Salmond.⁶⁹

Stejně tak podoba případného nezávislého Skotska zůstává uvnitř SNP nevyjasněným tématem. Jde především o to, zda by se Skotsko mělo od Spojeného království oddělit úplně ve všech oblastech. Část SNP (například její místopředseda Neil MacCormick) si přeje návrat ke stavu z roku 1603 – tzv. Unii korun, tedy personální unii s Anglií⁷⁰ - nebo zachování společného penzijního a zdravotního

⁶⁶ předseda SNP v letech 1990-2000 a od 2004 dosud. Pramen: <http://www.snp.org/node/6596> (11.4.2008).

⁶⁷ Lynch, P. *SNP: the history of the Scottish National Party*. Welsh Academic Press, s. 217.

⁶⁸ Lynch, P. *SNP: the history...*, Cardiff 2002, s. 239-40.

⁶⁹ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 93.

⁷⁰ Miller, W.L. From Last Empress to First Minister. In: Miller, W.L. (ed.): *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 8.

systemu.⁷¹ Někteří členové SNP jsou zastánci úplného zrušení monarchie a vytvoření republiky. O otázce státního zřízení by podle Neila MacCormicka mělo rozhodnout referendum.⁷²

Také členství Skotska v Evropské unii se v SNP netěší jednoznačné podpoře, přestože oficiálním cílem strany je „nezávislost v Evropě“. Část členů by Skotsko po vzoru Norska viděla raději mimo EU.⁷³ Přes všechny tyto vnitřní nejasnosti však SNP vystupuje jednotně - podpora nezávislosti je silným jednotícím prvkem, který straně v minulosti umožnil přestát i vážnější neshody. Případná nespokojenost některých částí členské základny je také utlumena úspěchy současného vedení strany.

V současné politice SNP se odráží její snaha být stranou pro všechny obyvatele Skotska.⁷⁴ Pokud by se rétorika SNP zaměřovala pouze na nezávislost a opomíjela kvůli ní konkrétní problémy Skotska, neměla by šanci dosáhnout většího volebního úspěchu, protože mezi Skoty je a vždy byla nejoblíbenější možností devoluce, ne nezávislost.⁷⁵ Proto SNP propaguje komplexní politický program, v němž je nezávislost pouze jedním z bodů. Například před prvními volbami do skotského parlamentu zařadil Alex Salmond nezávislost až na desáté místo mezi prioritami SNP, za což si vysloužil ostrou kritiku části své strany.⁷⁶ Tato strategie však postupně přinesla úspěch, protože velkou část voličů SNP tvoří lidé, kteří nepodporují nezávislost a volí SNP z jiných důvodů – ať již na protest proti politice labouristů, nebo kvůli levicové rétorice SNP zaměřené na skotské tradičně socialistické voliče. Mezi podporu SNP a podporu nezávislosti tedy nelze klást rovnítka, přestože tak někteří autoři pro zjednodušení činí. Například Vernon Bogdanor píše: „Nezávislost vyžaduje, aby SNP získala většinu skotských křesel ve Westminsteru. Parlament by pak vůli Skotů neodporoval, jen by se ještě ujistil referendem.“⁷⁷ Tím naznačuje, že Skotové vyjádří svou vůli k nezávislosti tím, že budou volit SNP. V tomto bodě Bogdanor opomíjí roli protestních hlasů pro SNP.

⁷¹ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 3.

⁷² MacCormick, N. New unions for old. In: Miller, W.L. (ed.): *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 249.

⁷³ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 3.

⁷⁴ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 92.

⁷⁵ Lynch, P. *SNP: the history of the Scottish National Party*. Welsh Academic Press, Cardiff 2002, s. 10

⁷⁶ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity..., s. 93.

⁷⁷ Bogdanor, V. *Devolution in the United Kingdom*. Oxford University Press 1999, s. 296

Sám Bogdanor však v jiné části své knihy uznává, část voličů volí SNP jako stranu, která nejlépe zná zájmy Skotů a může je obhajovat proti londýnským stranám.⁷⁸

Program SNP před volbami do skotského parlamentu v květnu 2007 věnoval nezávislosti pouze malou pozornost.⁷⁹ Internetové stránky SNP se však nezávislostí zabývají daleko víc a uvádějí celou řadu argumentů, proč SNP podporuje vznik samostatného Skotska. Hlavním bodem je konstatování, že nezávislost je normální stav. SNP argumentuje nezávislostí okolních zemí – Norska, Irska, Dánska, Švédsko – a jejich ekonomickou úspěšností. Okolní státy patří k nejbohatším na světě a Skotsko má podle SNP stejný potenciál, ať už díky ropě, nebo díky kvalitní pracovní síle apod. Skotsko by se mělo stát členem EU, kde by – na rozdíl od dnešního stavu – mělo přímý hlas. Stejně tak chce SNP pro Skotsko hlas i v ostatních mezinárodních organizacích.⁸⁰ Hlavní argumenty SNP pro nezávislost jsou tedy ekonomické a mezinárodně-politické, SNP vůbec nezmiňuje jakoukoli odlišnost Skotů od Angličanů.

Přestože SNP existuje již více než sedmdesát let a nyní poprvé převzala vládní odpovědnost, stále se jí fakticky nepodařilo příliš přiblížit svůj hlavní cíl, nezávislost Skotska. SNP však dosáhla nepopiratelného úspěchu v politizaci skotské identity a rozproudění politických debat o skotských záležitostech, což v důsledku vedlo i k vytvoření skotské autonomie.⁸¹ Ze skotské nezávislosti, která byla ještě v šedesátých letech pouhou utopií, se tak postupně stala obecně diskutovaná reálná možnost.⁸²

2.4 DALŠÍ AKTÉŘI PROSAZUJÍCÍ NEZÁVISLOST

Vedle Skotské národní strany působí ve Skotsku několik dalších politických i nepolitických organizací a skupin, jejichž cílem je dosažení skotské nezávislosti. Liší se navzájem velikostí, významem, organizací, činností i rétorikou. Společný mají pouze cíl – vytvoření nezávislého skotského státu.

⁷⁸ Bogdanor, V. *Devolution in the United Kingdom*. Oxford University Press 1999, s. 124.

⁷⁹ *2007 Manifesto*, <http://www.snp.org/files/manifesto%20programme.pdf> (30.3.2008).

⁸⁰ <http://www.snp.org/node/240> (30.3.2008).

⁸¹ Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 107.

⁸² Hobsbawm, J.E. *Nations and nationalism since 1780*. Cambridge University Press, Cambridge 1997, s. 169.

Prvním druhem těchto organizací jsou politické strany. Nejvýznamnější z nich je Skotská strana zelených (*Scottish Green Party*, SGP). Ve skotském parlamentu byla zastoupena po volbách v roce 1999 jedním poslancem, od roku 2003 sedmi poslanci. V roce 2007 získala dva mandáty a pomohla svými hlasy Alexi Salmondovi z SNP stát se skotským prvním ministrem. SGP se zasazuje o konání referenda o nezávislosti Skotska, v němž by podporovala secesi.⁸³

Mezi ostatními politickými stranami podporujícími secesi Skotska hrála významnější roli také Skotská socialistická strana (*Scottish Socialist Party*, SSP), která byla v letech 1999-2007 zastoupena ve skotském parlamentu. Ve volbách v roce 1999 získala 1 mandát, o čtyři roky později 6 křesel. Volby roku 2007 nepřinesly SSP ani jeden mandát.⁸⁴ SSP je radikálně levicovou stranou žádající nahrazení kapitalismu socialismem. Jedním z jejích požadavků je i vytvoření skotské republiky. Zřejmě nejvýraznějším krokem SSP bylo uspořádání protestního shromáždění na Calton Hill 9. října 2004, tedy v den, kdy královna slavnostně otevírala novou budovu skotského parlamentu v Holyroodu. Hlavními argumenty SSP pro nezávislost jsou nynější přítomnost jaderných ponorek na skotských základnách a účast skotských vojáků na válkách vedených Spojeným královstvím, především té v Iráku. Skotské národní straně vyčítá gradualismus (SSP žádá pouze nezávislost, žádné dílčí kroky) a podporu zachování personální unie s Anglií.⁸⁵

V posledních volbách do skotského parlamentu kandidovaly mimo SGP a SSP další tři strany podporující secesi Skotska. Pouze strana *Solidarity-Scotland's Socialist Movement* získala více než 1% hlasů. Tato strana se odtrhla od SSP, čímž byl zapříčiněn volební neúspěch SSP. Zisky zbylých dvou – *Scottish Enterprise Party* a *Free Scotland Party* – se pohybovaly v řádech stovek hlasů.⁸⁶

Se Skotskou socialistickou stranou je silně provázáno Skotské republikánské socialistické hnutí (*Scottish Republican Socialist Movement*). Původně šlo o samostatnou politickou stranu, ale ta se po vzniku SSP rozhodla k SSP přidružit a přetransformovat se v nadstranické hnutí, které má napříč politickým spektrem hledat podporu pro vytvoření skotské socialistické republiky.⁸⁷

⁸³ *2007 Manifesto*, <http://www.scottishgreens.org.uk/sendfile.php?id=5709> (7.4.2008).

⁸⁴ <http://www.scottish.parliament.uk/msp/elections/2007/documents/Table1.pdf> (8.3.2008).

⁸⁵ <http://www.scottishsocialistparty.org/pdfs/2005SSPmanifesto.pdf> (10.3.2008).

⁸⁶ http://www.holyrood2007.net/Scotlandnew/php/webpage.php?fid=6&int_id=31 (13.4.2008).

⁸⁷ *Background to the SRSM*, <http://www.srsm.net/aboutSRSM/srsmhistory.html> (13.4.2008).

Dalším secesionistickým hnutím je *Siol nan Gaidheal* (SnG). Původně vzniklo již v roce 1978 v rámci SNP jako její ultranacionalistická frakce.⁸⁸ Uvnitř SnG vzniklo i ozbrojené křídlo zvané *Arm nan Gaidheal*. Celá skupina byla záhy z SNP vyloučena a krátce poté zanikla.⁸⁹ V 80. letech byla organizace obnovena pod stejným jménem, ale opět se rozpadla. K dalšímu znovuzaložení došlo v polovině 90. let, od té doby SnG stále existuje.⁹⁰ Zaměřuje se především na skotskou kulturu a kulturní dědictví, stejně jako na keltské kořeny Skotů. Chce dosáhnout nezávislosti Skotska prostřednictvím povzbuzení skotského národního sebevědomí. Považuje se spíše za kulturní organizaci, staví se proti stranické politice, volá po národním sjednocení.⁹¹ SnG o sobě říká, že je „ultranacionalistická organizace, která existuje, aby napomáhala plné skotské nezávislosti“. Konkrétními prostředky k uskutečnění tohoto cíle mají být publikace, výzkum, kampaně, agitace a vzpomínkové akce.⁹²

Na nadstranickém principu funguje také hnutí *Independence First*, které existuje od roku 2005. Jde o organizaci zastřešující zastánce nezávislosti z různých (i unionistických) politických stran. Za cíl si klade vyvolání referenda o skotské nezávislosti bez ohledu na to, jak by nezávislé Skotsko mělo vypadat – zda by mělo být monarchií či republikou, uvnitř či vně EU apod. Tyto záležitosti chtějí příznivci hnutí řešit až po referendu, protože dohady o dílčích otázkách podle jejich názoru zastánce nezávislosti rozdělují. *Independence First* se soustřeďuje především na demonstrace a petice. Podporu tomuto hnutí vyjádřily malé strany podporující nezávislost (včetně parlamentní SGP) i některé osobnosti z SNP.⁹³

V roce 1995 vzniklo uskupení nazvané *Scottish Separatist Group* (SSG). Jde o radikálně nacionalistickou organizaci vycházející z etnického, nikoli občanského nacionalismu. Její hlavní cíle jsou: 1) zastavit a obrátit masovou anglickou imigraci do Skotska, 2) obnovit skotskou gaelštinu jako národní jazyk Skotska, 3) založit

⁸⁸ http://www.scottishindependence.com/others_n.htm (14.4.2008).

⁸⁹ <http://www.nationalismproject.org/links/scotland.htm> (16.4.2008).

⁹⁰ tamtéž.

⁹¹ *Constitution*, <http://www.siol-nan-gaidheal.com/title.htm> (16.4.2008).

⁹² *Principles*, <http://www.siol-nan-gaidheal.com/title.htm> (16.4.2008).

⁹³ http://www.scottishindependence.com/independence_first.htm (12.4.2008).

a udržovat úplně nezávislou skotskou republiku.⁹⁴ SSG je úzce provázána s nelegální *Scottish National Liberation Army* (SNLA).⁹⁵

SNLA vznikla v 80. letech a dodnes zůstala okrajovou iniciativou několika jedinců. Jde o nelegální teroristickou organizaci, která měla v době svého založení na svědomí útoky proti Angličanům žijícím ve Skotsku a několik pokusů o bombový útok. Dopisní bombu poslali členové SNLA mimo jiné i princezně Dianě a Margaret Thatcher. V poslední době občas někdo jménem SNLA vyvolal falešný poplach nahlášením neexistující bomby nebo poslal výhružný dopis. Profesor Paul Wilkinson, odborník na terorismus, v rozhovoru pro BBC prohlásil: „SNLA se čas od času vynořila na povrch. Je evidentně velmi slabá, vlastně chápu, že policie pracuje s teorií, že za tím vším mohl být jeden člověk.“⁹⁶ Poslední akcí spojenou s SNLA byly pokusy otrávit dva Angličany. Za tyto nezdařené atentáty byli v lednu 2008 odsouzeni dva muži hlásící se k SNLA.⁹⁷

Vedle SNLA se objevilo několik dalších skupin s teroristickými tendencemi, jako například *Scottish Legion*, *Jacobites*, *Border Clan* nebo *100 Organisation*.⁹⁸ Ty však nikdy nepředstavovaly významnější součást skotských secesionistických snah.

2.5 VZTAH LABOURISTICKÉ STRANY A KONZERVATIVNÍ STRANY K SKOTSKÉMU SECESIONISMU

Obě největší britské strany jsou zastánci zachování unie. Jejich představitelé však zároveň vždy zdůrazňují, že obyvatelé Skotska mohou demokraticky rozhodnout o své vlastní budoucnosti. J. G. Kellas píše: „Cokoli si Skotové určí svými hlasy, to budou mít. Zdá se, že všechny strany a politici s tím souhlasí.“⁹⁹ V praxi však zastánci skotské samostatnosti nemají zatím žádnou možnost k uspořádání referenda, v kterém by obyvatelé o své budoucnosti rozhodli.

⁹⁴ <http://www.nationalismproject.org/links/scotland.htm> (13.4.2008).

⁹⁵ Fungování SNLA podrobně popisuje kniha novináře Davida Leslieho, která je k dispozici na adrese <http://www.animaliberationfront.com/Saints/Authors/Novels/StoryofSNLA.htm>.

⁹⁶ tamtéž.

⁹⁷ *Two jailed for poison vodka plot*, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/7209203.stm> (15.4.2008).

⁹⁸ Kelbie, P., Russel, B. *How black gold was hijacked: North sea oil and the betrayal of Scotland*. <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/how-black-gold-was-hijacked-north-sea-oil-and-the-betrayal-of-scotland-518697.html> Publikováno 9.12., staženo 22.4.2008.

⁹⁹ Kellas, J.G. *After the Declaration of Perth: All Change!* In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 58.

Dokonce i nejvýznamnější osobnosti konzervativců, tedy strany, která má v názvu slovo „unionistická“,¹⁰⁰ v minulých letech uznaly, že Skotové mají právo vybrat si takovou formu vlády, která jim vyhovuje, i kdyby to mělo znamenat konec unie. Margaret Thatcher v roce 1993 o Skotech řekla: „Jako národ mají nepochybné právo na sebeurčení, které využili již při vstupu a setrvání v unii. Když se rozhodnou pro nezávislost, žádná anglická strana nebo politik jim nebude stát v cestě, jakkoli bychom jejich odchodu litovali.“¹⁰¹ Stejně tak John Major prohlásil: „Žádný národ nemůže být v unii držen proti své vůli.“¹⁰² Tento otevřený přístup může být způsoben faktem, že Konzervativní strana je víceméně anglickým uskupením a ve Skotsku v posledních desetiletích velkou podporu nezískává.¹⁰³

Naopak pro Labouristickou stranu představuje levicově orientované Skotsko významné působiště a tradiční zdroj volební podpory. Pokud by se nyní Skotsko osamostatnilo, LP by přišla o 41 křesel ve Westminsteru a část svých nejdůležitějších politiků (těch, kteří byli zvoleni ve Skotsku).¹⁰⁴

Labouristé se proto aktivně snaží působit proti všem separatistickým tendencím. Jako prostředek si již v 70. letech vybrali prosazování devoluce. V roce 1998, tedy těsně před vznikem autonomních skotských institucí, tehdejší premiér Tony Blair prohlásil: „Podporujeme devoluci, jsme proti separaci. Nepřítelem unie není devoluce, ale status quo.“¹⁰⁵ Nárůst podpory SNP po vzniku skotského parlamentu však jeho slova zpochybňuje. To, že se nyní SNP ve Skotsku stala vládní stranou, naopak problémy zřejmě ještě prohloubí. Po celou dobu existence skotského parlamentu vedli labouristé jak britskou, tak skotskou vládu, a veškeré skotsko-britské konflikty tak zůstávaly za zavřenými dveřmi a řešily se v rámci LP. Vznik menšinové vlády SNP tuto situaci změnil a vynesl problémy na denní světlo.¹⁰⁶

Zareagovat na separatistické nálady části skotské společnosti je pro představitele LP značný problém, protože každým neuváženým výrokiem popudí nejen Skoty, ale

¹⁰⁰ Oficiální název zní Conservative and Unionist Party.

¹⁰¹ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish Independence – A Practical Guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 12.

¹⁰² tamtéž.

¹⁰³ Leach, R. *Political ideology in Britain*. Palgrave, Houndmills 2002, s. 112.

¹⁰⁴ Labour's Scottish problem. *The Economist*, No. 8506, vol. 381, 2006.

¹⁰⁵ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish Independence...*, s. 12.

¹⁰⁶ Salmond's leap. *The Economist*, No. 8529, vol. 383, 2007.

i Angličany, jejichž solidarita s „nevděčnými“ Skoty se výrazně zmenšuje (viz kapitolu 1.1). Část Angličanů stejně tak frustruje problém *West Lothian Question*.

Navíc jsou veřejné výdaje ve Skotsku průměrně o 1500 liber na hlavu větší než v Anglii a některé veřejné služby jsou ve Skotsku – na rozdíl od Anglie - bezplatné. Kombinace těchto faktů způsobuje, že pro samostatnost Skotska je 59% obyvatel Anglie.¹⁰⁷ Řešení, které by uspokojilo Angličany, tedy snížení veřejných výdajů ve Skotsku na úroveň Anglie, by však na druhou stranu podpořilo skotský secesionismus a zajistilo další podporu pro SNP.¹⁰⁸

Britští politici tedy musí odolávat tlaku ze dvou stran a snažit se hledat řešení, která budou přijatelná jak pro skotskou, tak pro anglickou veřejnost. Zatím nejvýraznějším krokem britských vlád, který měl odebrat podporu skotskému secesionismu, bylo vytvoření skotského parlamentu v roce 1999. Tento krok však problémy neodstranil a naopak umožnil, aby se SNP stala vládnoucí stranou a problémy ještě více zviditelnila.

¹⁰⁷ tamtéž.

¹⁰⁸ Jock v Posh. *The Economist*, No. 8539, vol. 384, 2007.

3. NEZÁVISLOST A JEJÍ PŘEKÁŽKY

3.1 MOŽNOST ZÍSKÁNÍ NEZÁVISLOSTI

Zastánci skotské nezávislosti mohou samostatného státu dosáhnout buď přímo - jedním krokem, nebo postupným procesem dalšího zvětšování autonomie. SNP, v níž existují křídla prosazující jednu či druhou variantu, oficiálně chce získat nezávislost jedním krokem – referendem. Ve skutečnosti však zároveň praktikuje politiku získávání stále větších pravomocí pro skotský parlament. Ať už by uspěla kterákoli z těchto možností, není příliš myslitelné, že by Skotsko vyhlásilo samostatnost jednostranně, bez souhlasu Westminsteru. To by zásadně narušilo vztahy mezi Anglií a Skotskem, tedy zeměmi, které jsou vzájemně velmi provázané. Pokud by měl vzniknout skotský stát, jednání s centrální vládou by byla nezbytná.

K samotnému zahájení jednání o nezávislosti by museli skotští představitelé získat mandát od většiny obyvatel. Existuje několik variant, jak by se skotští voliči mohli k otázce nezávislosti vyjádřit. V době, kdy neexistoval skotský parlament, byla představa SNP taková, že pokud by SNP získala ve volbách do Westminsteru nadpoloviční většinu skotských křesel, znamenalo by to, že má mandát pro jednání o nezávislosti. Výsledek tohoto jednání by pak byl v referendu předložen ke schválení.¹⁰⁹ Takový scénář byl ale pochybný. Kvůli volebnímu systému je téměř nemožné, aby SNP ve Westminsteru získala nadpoloviční většinu skotských křesel.¹¹⁰ Navíc počet hlasů pro SNP není roven počtu příznivců samostatnosti, lidé volí SNP i z jiných důvodů.

Po vzniku skotského parlamentu SNP svou strategii pozměnila. Chce nejprve prosadit referendum o otázce, zda mají začít jednání o nezávislosti, a pak nezávislost s Westminsterem vyjednat. Takové referendum však zatím nemá šanci na schválení skotským parlamentem - i přes volební vítězství SNP v roce 2007 mají strany podporující nezávislost jen 38% křesel.¹¹¹ Nevýhodou také je, že někteří lidé by byli pro nezávislost jen za určitých podmínek, za jiných by byli proti. Při referendu před jednáním by tak nevěděli, jak vlastně hlasovat.

¹⁰⁹ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 27.

¹¹⁰ tamtéž, s.29.

¹¹¹ Ze 129 křesel drží 47 křesel SNP a 2 křesla Scottish Green Party.

Proto se dá uvažovat i o další variantě – nejprve by proběhlo referendum o otázce, zda mají začít jednání. Pokud by odpověď byla kladná, proběhla by jednání mezi skotskou a britskou vládou. Výsledek jednání by pak skotští voliči schválili nebo odmítli v referendu. Konala by se tak dvě referenda, jedno na samém začátku, druhé na úplném konci procesu.¹¹² Ať už by byl počet a pořadí referend jakýkoli, je zřejmé, že by se názorem Skotů musela britská vláda řídit – opačný přístup by jen posílil SNP. Pokud už jednání začnou, rozhodnutí musí přijít brzy, jinak by nejistota snížila důvěru ve skotskou ekonomiku a tím ji poškodila.¹¹³

Vedle nezávislosti existují další dvě reálné cesty, kterými se Skotsko v budoucnu může ubírat. Obě tyto možnosti navíc zahrnují několik variant, jak přesně by budoucnost Skotska a Spojeného království vypadala. Doposud nejpoblárnější možností je zachování současného uspořádání. Autonomie, kterou Skotsko získalo zákonem z roku 1998, dlouhodobě vyhovuje zhruba polovině obyvatel Skotska (46% v roce 2007).¹¹⁴ Otázkou je, zda veřejné mínění zůstane dále nakloněno devoluci i přes pokračující kampaně stále úspěšnější SNP. Především ropa představuje silný argument v rukou zastánců samostatnosti. Další otázkou také je postoj obyvatel Anglie. Vzhledem k nespokojenosti části anglické veřejnosti s asymetrickou devolucí a problémem *West Lothian Question* je možné, že dojde k devoluci i v Anglii. Je proto zřejmé, že i kdyby se pozice Skotska nezměnila, existuje více variant budoucí podoby Spojeného království.

Druhou možností je federalizace Spojeného království – jasné, ústavou dané rozdělení pravomocí mezi centrální parlament a parlamenty jednotlivých součástí federace. Britská federace by se ze skotského pohledu v mnohém podobala současnému stavu, změnu by znamenala nejvíce pro ostatní části státu. Velmi by však záleželo na tom, kolik oblastí politiky by zůstalo společných. Federace by jistě měla společného panovníka, zahraniční politiku a obranu. Složitější je otázka financí, protože představitelé Skotska by jistě vznesli požadavek na celý zisk z těžby ropy ve skotských vodách. Pokud by tyto zisky Skotsko skutečně získalo do svého

¹¹² Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 31.

¹¹³ tamtéž, s. 32-36.

¹¹⁴ *ESRC Scottish Election Study 2007*,
<http://www.yougov.com/archives/pdf/Scottish%20Election%20Study.pdf> (25.4.2008).

rozpočtu, zřejmě by to vyřešilo nespokojenost Skotů. Je však otázkou, nakolik by se potom takový stav lišil od faktické nezávislosti a zda by mohl takový stát fungovat.

3.2 PRÁVNÍ ASPEKTY SECESE SKOTSKA

Jedním ze základních problémů, které zastánci skotské nezávislosti musejí řešit, je otázka, zda má Skotsko právo se osamostatnit. Bez jasné opory v národním či mezinárodním právu je secese nemyslitelná, protože takový akt by Skotsku znemožnil mezinárodní uznání a především navázání dobrých vztahů se zbytkem Spojeného království.

Otázka, zda má Skotsko právo se osamostatnit, je komplikovaná a obsáhlá. Především jde o konflikt mezi „morálním“ právem Skotů na samostatný stát, které jim neupírají ani britští politici,¹¹⁵ a právem na secesi ve smyslu platných zákonů a dohod. Stejně tak konflikt mezi právem národů na sebeurčení a právem vlád udržovat integritu států je dosud nevyřešeným problémem nejen pro Spojené království, ale i pro všechny ostatní státy čelící separatismu některé ze svých součástí.

3.2.1 Právo Spojeného království

Historicky první zákon Spojeného království, tzv. *Articles of Union* z roku 1707, vyhláší vznik unie mezi Anglií a Skotskem, která bude trvat věčně.¹¹⁶ Taková formulace však nemůže představovat překážku, protože popírá základní princip parlamentní suverenity, podle něhož může každý parlament změnit rozhodnutí parlamentu předchozího a žádný zákon tedy nemůže být věčně a nezměnitelně platný. Současný stát (Spojené království Velké Británie a Severního Irska) navíc není přímým výsledkem této unie z roku 1707, ale výsledkem unie mezi Velkou Británií a Irskem z roku 1801.¹¹⁷

Možnost secese části státního území (kromě specifického případu Severního Irska) není v britském právním řádu zmíněna. Veškerou pravomoc by tedy v takovém případě měl Westminster, který může vydat zákon, kterým Skotsko

¹¹⁵ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 12.

¹¹⁶ *The Articles of Union*, <http://www.scotsbarons.org/unionarticles.htm> (10.1.2008).

¹¹⁷ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 11.

osamostatní. Tradiční britský přístup, k němuž se hlásili premiéři z Labouristické strany i Konzervativní strany, uznává právo Skotů „jít vlastní cestou,“ ale pouze za předpokladu, že obyvatelé Skotska své rozhodnutí demokraticky vyjádří.¹¹⁸

Toto vyjádření Skotů o vlastní budoucnosti může být buď přímé, tedy hlasování v referendu (viz výše), nebo nepřímé, čili hlasování ve skotském parlamentu. Skotský parlament však sám nemůže vydat zákon o samostatnosti Skotska, protože by jednal „ultra vires“ neboli mimo svou vymezenou pravomoc a zákon by tak byl od počátku neplatný.¹¹⁹

Stejně tak vyhlášení referenda může být mimo vymezenou pravomoc skotského parlamentu. Jako prostředek, jak změnit dosavadní uspořádání, je referendum o samostatnosti mimo pravomoci skotského parlamentu zcela jistě. Podle jiného úhlu pohledu však má skotský parlament právo nechat si poradit referendem, jak má jednat s Westminsterem – s tím může jednat o čemkoli, tedy i o nezávislosti, přestože by ji sám skotský parlament nemohl vyhlásit.¹²⁰ Například podle Colina Munroa z University of Edinburgh skotskému parlamentu nic nebrání v uspořádání referenda, protože tím nenastane změna v zákoně.¹²¹ I tato interpretace však má odpůrce – někdejší skotský první ministr Donald Dewar např. prohlásil, že „referendum dláždící cestu k něčemu, co je ultra vires, je samo také ultra vires.“¹²² Je tedy zřejmé, že vyhlášení referenda by bylo velmi komplikovaným právním problémem, který by zřejmě vyřešila až dohoda mezi skotským a britským parlamentem.

3.2.2 Mezinárodní právo

Pokud by Skotsko získalo nezávislost zákonem přijatým britským parlamentem, byla by jeho secese vnitřní záležitostí Velké Británie a z hlediska mezinárodního práva by byla v pořádku – stejně jako tomu bylo např. při rozdělení Československa. Jiná situace by však nastala v případě jednostranného vyhlášení nezávislosti.

¹¹⁸ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 22.

¹¹⁹ tamtéž.

¹²⁰ tamtéž, s. 23.

¹²¹ The Scotsman 11.3.1998, citováno v Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 24.

¹²² House of Commons Hansard, 12.5.1998, citováno v Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 23.

Článek 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, přijatých Valným shromážděním OSN, říká: „Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva svobodně určují svůj politický status a svobodně se ekonomicky, společensky a kulturně rozvíjejí.“¹²³

V praxi však mezinárodní právo uznává jednostrannou secesi států pouze v případě, kdy je určitá skupina subjektem koloniální nadvlády.¹²⁴ Právo na sebeurčení neznamena automatické právo na vytvoření vlastního státu – není možné, aby každý národ světa měl svůj stát. Mezinárodní právo proto pojetí práva na sebeurčení zužuje pouze na případy klasického kolonialismu, kdy mocnost ovládá etnicky odlišnou skupinu v zámořské kolonii. V takových případech platí, že vážná a trvalá nespravedlnost vůči určité skupině může vytvořit právo na jednostrannou secesi.¹²⁵ Stejně tak není právo na secesi zakotveno v Evropské úmluvě o lidských právech ani v žádné jiné z mezinárodních dohod, kterými se Spojené království řídí.¹²⁶ Mnohými z mezinárodně-právních problémů, které by se Skotska týkaly, se zabývá Vídeňská úmluva o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám z roku 1978. Tou argumentuje SNP, ale Spojené království k ní nepřistoupilo.¹²⁷

3.3 EKONOMICKÉ OTÁZKY

Ekonomická problematika tvoří jednu z nejpodstatnějších a nejčastěji diskutovaných součástí úvah o případné skotské nezávislosti. V této souvislosti se nabízí řada otázek, které se dají rozdělit do dvou skupin: zaprvé jak dojde k rozdělení ekonomiky Spojeného království, a zadruhé jak bude vypadat hospodářství samostatného Skotska a jaký vliv na něj secese bude mít.

Nedílnou součástí diskusí o těchto otázkách tvoří statistické údaje. Zastánci i odpůrci skotské samostatnosti je používají jako argumenty pro svá tvrzení. Použití statistik je však značně problematické, protože neexistuje samostatná skotská ekonomika. Spojené království je ekonomicky stále unitárním státem, takže statistiky

¹²³ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 10.

¹²⁴ *Secession*, <http://plato.stanford.edu/entries/secession/#SecIntLaw> (13.1.2008).

¹²⁵ tamtéž.

¹²⁶ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 11.

¹²⁷ *Vídeňská úmluva o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám*, zdroj: [smsjm.vse.cz/SMSJM/WCMS_SMSJM.nsf/files/MP6/\\$file/MP6.pdf](http://smsjm.vse.cz/SMSJM/WCMS_SMSJM.nsf/files/MP6/$file/MP6.pdf) (9.5.2008).

týkající se skotského hospodářství nutně musí být do značné míry pouhým odhadem. Veškeré údaje a trendy by se navíc v případě secese Skotska velmi proměnily v závislosti na důvěře investorů, na aktuální světové ekonomické situaci a mnoha dalších podmínkách.

3.3.1 Rozdělení britské ekonomiky

Vzhledem k charakteru britské ekonomiky by její rozdělení bylo jedním z nejobtížnějších úkolů, které by vyjednaváče čekaly v případě, že by došlo k secesi Skotska. Hospodářství Skotska není od ekonomiky zbytku Spojeného království nijak oddělené, pro celý stát je jednoznačným hospodářským centrem Londýn, daňová a měnová politika zůstávají v rukou vlády a Westminsteru. Čtyři základní oblasti, ve kterých by bylo nutné vyjednat rozdělení, jsou státní majetek, státní dluh, společné instituce a měna.

Kontrola měnové politiky je jedním z faktorů, které indikují skutečnou samostatnost státu. Pro Skotsko by tedy bylo klíčové oddělit svou měnu od britské libry. Jednou z možností je, že by se měnou Skotska stalo euro.¹²⁸ Je však možné, že v době případné secese Skotska již bude euro měnou celého Spojeného království a k žádnému rozdělení měny tak nedojde.

V případě, že dojde k vytvoření samostatného Skotska, bude velmi obtížným úkolem rozdělit dosavadní ekonomické instituce. Ty totiž sídlí v Londýně, takže není možné použít zásadu, že majetek připadá tomu státu, na jehož území se nachází. Navíc některé původně anglické instituce se staly centrálními institucemi celého Spojeného království – např. *Bank of England* je de facto centrální bankou celého státu.¹²⁹ Není tedy jasné, zda by Skotsko mělo v případě takovéto instituce nárok na podíl.

Stejně tak rozdělení státního majetku by se nedalo vyřešit použitím nějakého jednoduchého pravidla. Nemovitý majetek se obvykle dělí podle toho, kde se nachází, ale zřetel se bere i na proporcionalitu.¹³⁰ Její míra však není předem určena a jistě by se stala předmětem složitých jednání. Také movitý majetek, tedy především

¹²⁸ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 96.

¹²⁹ tamtéž, s. 94.

¹³⁰ tamtéž.

podíly ve firmách apod., by se musel rozdělit podle předem domluveného klíče. Nalézt řešení však jistě nebude snadné, protože se dá předpokládat, že Skotové budou chtít, aby podíl na státním majetku v přepočtu na jednoho obyvatele byl stejný pro Skoty i pro Angličany, zatímco Angličané budou argumentovat větší produktivitou anglické ekonomiky a žádat poměrně větší podíl.

Velmi podobným problémem bude i rozdělení státního dluhu. Ten v březnu roku 2007 činil 574,4 miliard liber¹³¹ a každá ze stran se jistě bude snažit převzít co nejmenší část tohoto dluhu. Kromě ochoty či neochoty Skotska a zbytku Spojeného království převzít podíl na státním dluhu zde ovšem bude hrát roli i názor věřitelů – ti půjčovali peníze Spojenému království, takže by mohli nesouhlasit s tím, aby odpovědnost za část dluhů převzalo Skotsko.

Všechny tyto problémy by si vyžádaly velmi dlouhá a složitá jednání. Ta by musela začít již dlouho před samotným vznikem nezávislého Skotska, protože bez základního vyřešení všech těchto problémů by samostatný stát prakticky nemohl existovat.

3.3.2 Ekonomika samostatného Skotska

Ve vztahu k ekonomice samostatného Skotska se nabízejí dvě základní otázky: jaké dopady na skotskou ekonomiku secese přinese a zda bude Skotsko hospodářsky životaschopné. Počáteční náklady na nezávislost by podle výpočtů Centra pro ekonomický a obchodní výzkum činily nejméně 16 miliard liber.¹³² K tomu je nutné připočítat i skotský podíl na britském státním dluhu. Na druhou stranu samozřejmě Skotsko získá část společného majetku.

Jaké účinky bude secese mít na ochotu investorů investovat ve Skotsku? Podle J.E.Murkense z London School of Economics and Political Science může nezávislost investory jak odradit, tak naopak přilákat. Záleží na tom, jaké ekonomické podmínky budou panovat v době získání nezávislosti. Pokud bude světová ekonomika zrovna zažívat růst, velké nadnárodní společnosti se skotské nezávislosti nebudou příliš obávat a dovolí si ve Skotsku investovat. Pokud se však světová ekonomika bude

¹³¹ *UK government debt & deficit*, <http://www.statistics.gov.uk/CCI/nugget.asp?ID=277> (20.1.2008).

¹³² O'Neill, M. *Reforming the British state: the 1998 watershed*. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 173.

nacházet v recesi, investovat v osamostatňujícím se Skotsku bude představovat zbytečné riziko, což značnou část potenciálních investorů odradí.¹³³

Stejně tak by záleželo i na ekonomické politice vlády nezávislého Skotska. Když budou mít investoři pocit, že jim tato politika přináší užitek, pak zachovají a ještě rozšíří své aktivity ve Skotsku. Pokud pro ně však prostředí ve Skotsku nebude příznivé, nasměrují svůj zájem jinam. Jak říká Murkens, odliv investorů hrozí také v případě, že se nejistota kolem budoucnosti Skotska bude příliš prodlužovat – investoři přicházejí v závislosti na předvídatelnosti ekonomického a politického prostředí.¹³⁴

Bezesporně nejčastěji používaným ekonomickým argumentem SNP je ropa. Příjmy z těžby ropy a zemního plynu by podle představ nacionalistů měly Skotsku pomoci uhradit počáteční náklady na samostatnost a posléze udělat ze Skotska bohatou zemi po vzoru Norska. Ropa a zemní plyn skutečně představují největší nerostné bohatství Skotska a přinášejí v současnosti Velké Británii značné zisky. Podle analýzy, kterou britská vláda nechala zpracovat v roce 1975 a následně ji 30 let tajila, by se Skotsko v případě osamostatnění v 70. letech stalo jednou z nejbohatších evropských zemí.¹³⁵ Dnes je však budoucnost těžby ropy v Severním moři nejasná, těžitelné zásoby mohou brzy dojít nebo se těžba může stát nerentabilní.

Těžba ropy a zemního plynu v britské části Severního moře dlouho probíhala ve velkých a snadno přístupných ložiscích, vytěženo bylo kolem 34 miliard barelů.¹³⁶ Tato ložiska jsou však nyní již vyčerpána nebo k tomu mají blízko a produkce ropy již několik let stále klesá.¹³⁷ Denní produkce v roce 2005 činila 1,87 milionu barelů, což bylo o 10% méně než v roce 2004 a o 37% méně než v roce 1999, kdy těžba dosáhla vrcholu. Spojené království mělo v roce 2006 prokázané zásoby 4 miliardy barelů ropy,¹³⁸ většina z těchto zásob je však v malých a vzdálených nalezištích, což zvyšuje náklady na těžbu a přepravu ropy.¹³⁹ Existují předpoklady, že moře na západ

¹³³ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 182.

¹³⁴ Tamtéž, s. 96.

¹³⁵ Kelbie, P., Russel, B. *How black gold was hijacked: North sea oil and the betrayal of Scotland*. <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/how-black-gold-was-hijacked-north-sea-oil-and-the-betrayal-of-scotland-518697.html> Publikováno 9.12., staženo 22.4.2008.

¹³⁶ Every last drop. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007.

¹³⁷ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 188.

¹³⁸ http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/United_Kingdom/Oil.html (22.1.2008).

¹³⁹ When the wells dry up. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007.

od Shetlandských ostrovů skrývá miliardy barelů ropy.¹⁴⁰ Protože však jde o vzdálenou oblast postrádající infrastrukturu, těžba by zde byla zatím nerentabilní i přes rekordně vysoké ceny ropy na světových trzích.

Ropný průmysl zaměstnává v současnosti v celém Spojeném království 400 tisíc lidí,¹⁴¹ značnou část z nich ve Skotsku. Již z toho je zřejmé, jak důležité by toto odvětví bylo pro samostatné Skotsko. Závislost na těžbě ropy by však skotské ekonomice přinášela řadu problémů. Kromě klesající a prodražující se těžby by skotskou ekonomiku nepříznivě ovlivňoval i fakt, že ceny ropy vůbec nemá ve svých rukou – skotské hospodářství by tak bylo do značné míry závislé na rozhodnutích OPEC, jehož členem Skotsko není, a i kdyby bylo, téměř by v něm nemělo vliv.

S těžbou ropy souvisí i důležitý indikátor stavu hospodářství - bilance dovozu a vývozu. Data, která by ukázala veškerý dovoz do Skotska a vývoz ze Skotska, neexistují – na bilanci obchodu Skotska nyní záleží jen jako na příspěvku k obchodu celého Spojeného království. Hlavní trendy jsou však jasné. Skotsko v současnosti nejvíce obchoduje se zbytkem Spojeného království. V tomto obchodu má Skotsko velký deficit. Přebytek obchodu se zbytkem světa nestačí na to, aby bilanci dovozu a vývozu vyrovnal.¹⁴² V současné době však britské statistiky evidují produkci ropy a zemního plynu v Severním moři ne jako součást produkce Skotska, ale jako produkci zvláštní části Velké Británie – pevninského šelfu. Pokud by se produkce ropy a zemního plynu započítala jako produkce Skotska, vykazoval by jeho zahraniční obchod přebytek.¹⁴³

Nevýhodou by vystoupení ze svazku Spojeného království bylo kvůli platbám Evropské unii. Díky dohodě z Fontainebleau Spojené království dostává zpět část peněz, kterými přispívá do rozpočtu EU. Podle J.E.Murkense se nedá očekávat, že by Evropská unie povolila takovou výjimku i samostatnému Skotsku.¹⁴⁴

Naopak výhodou, kterou by Skotsku přinesla samostatnost v oblasti hospodářské politiky, by byla možnost přizpůsobovat daně potřebám Skotska. Tato možnost je nyní velmi omezená – skotský parlament smí základní sazbu daně z příjmu určenou Westminsterem měnit maximálně o 3%.

¹⁴⁰ Every last drop. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007.

¹⁴¹ When the wells dry up. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007.

¹⁴² Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence...*, s. 195-6.

¹⁴³ tamtéž, s. 199.

¹⁴⁴ tamtéž, s. 192.

3.4 SKOTSKO A ZBYTEK SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ

V případě vzniku nezávislého Skotska se budou jeho vztahy se zbytkem Spojeného království odvíjet od toho, jakým způsobem Skotsko nezávislosti dosáhne. Pokud by ji získalo prostřednictvím dohody mezi skotskou a britskou vládou, nemělo by se Skotsko po osamostatnění dočkat žádných obstrukcí. Následně však bude ve vzájemném vztahu třeba vyřešit celou řadu problémů, které obvykle vznik nového státu provázejí.

Prvním z nich bude vymezení hranice. Na jihu, tedy mezi Skotskem a Anglií, je hranice jasně určená. Jednání vyžadují dva body - zaprvé status Orkneji a Shetland a zadruhé hranice na moři, resp. na pevninském šelfu. Obyvatelé Orknejských a Shetlandských ostrovů se příliš nepovažují za Skoty, mají výlučnou identitu. Nabízí se proto otázka, zda je spojení ostrovů s nezávislým Skotskem úplně jisté. Ostrovy by mohly požadovat autonomii a vlastní parlament, jako je tomu v případě korunních dependencí - ostrova Man a Normanských ostrovů. Tuto autonomii by měly buď v rámci Skotska, nebo jako součást zbytku Spojeného království.

Hranice na pevninském šelfu je jednou z nejpodstatnějších otázek ve skotsko-anglických vztazích. Na jejím vymezení totiž záleží rozdělení zisků z těžby ropy v Severním moři. Mezinárodní dohoda o pevninském šelfu z roku 1958 říká: „Tam, kde jeden pevninský šelf přiléhá k území dvou sousedících států, hranice na pevninském šelfu se stanovuje dohodou mezi nimi. Pokud chybí dohoda a žádná jiná hranice není určena zvláštními okolnostmi, hranice se určuje aplikací principu stejné vzdálenosti od nejbližšího bodu, podle kterého se určuje šířka teritoriálních vod každého ze států.“¹⁴⁵ Zvláštní okolností ve smyslu této dohody jsou ostrovy. V anglo-skotských vodách se nacházejí Farne Islands, které hrály roli i při určování námořní hranice mezi Spojeným královstvím a Norskem v roce 1965,¹⁴⁶ a Holy Island. Proto by na ně musel být brán zřetel.

Dalším základním problémem ve vzájemných vztazích je otázka občanství. To, zda bude možné dvojí občanství, nebo část občanů Spojeného království dostane

¹⁴⁵ *Convention on the continental shelf*, <http://sedac.ciesin.org/entri/texts/continental.shelf.1958.html> (1.2.2008).

¹⁴⁶ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 92.

občanství Skotska a jiná část občanství zbytkového Spojeného království, bude záležet na vzájemné dohodě nových států.

Důležitá budou také jednání o jaderných zbraních. Ponorky, které nesou střely Trident, jsou umístěny na základně ve skotském Faslane a jaderné hlavice jsou skladovány v nedalekém Coulportu. Jak píše J.E.Murkens z London School of Economics and Political Science, základním předpokladem je, že Skotsko bude státem bez jaderných zbraní. Ty zůstanou zbytku Spojeného království. Takové řešení by dodrželo Smlouvu o nešíření jaderných zbraní – podle ní si v případě rozdělení státu vlastníci jaderné zbraně smí tyto zbraně ponechat jen jeden z nástupnických států. Jaderné síly jsou však umístěny ve Skotsku. Murkens zmiňuje tři možnosti řešení:

- 1) Faslane a Coulport získá Skotsko, zbytkové Spojené království z nich stáhne jaderné zbraně. To by ale bylo velmi nákladné.
- 2) Londýn si základny na určitou dobu pronajme.
- 3) Základny se stanou součástí zbytkového Spojeného království – nedá se však počítat s tím, že by Skotsko něco takového přijalo.¹⁴⁷

Kromě výše uvedených otázek by bylo ve vzájemných vztazích vyřešit tisíce drobnějších problémů, ať už technických, nebo politických.

3.5 SKOTSKO VE SVĚTĚ

Prvním problémem, který bude muset Skotsko v případě samostatnosti vyřešit, je mezinárodní uznání. Je v zájmu Skotska získat samostatnost tak, aby zbytek Spojeného království neblokoval jeho mezinárodní uznání a oficiální přijetí do mezinárodního společenství, tedy do OSN. Vedle postoje Londýna bude pro mezinárodní společenství v případě skotské secese podstatné, zda se skotská samostatnost bude moct opřít o mezinárodní právo.

Jak ukazuje kapitola 6.1.2, mezinárodní právo oporu pro secesi nepředstavuje. Pokud však Skotové svoji samostatnost vyjednají se zbytkem Spojeného království a ten jim nebude klást překážky, nemá mezinárodní společenství důvod Skotsko neuznat, přestože to některé státy ponесou těžce. Nezávislost Skotska by se totiž

¹⁴⁷ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 87-8.

mohla stát novým impulsem pro separatistická hnutí jinde ve světě, ať jde o Baskicko, Québec či jiné oblasti.

Prvním zájmem Skotska po mezinárodním uznání bude vstup do důležitých mezinárodních organizací, především do Evropské unie. Podle představitelů SNP, například současné skotské vicepremiérky Nicoloy Sturgeon, by se Skotsko členem EU stalo automaticky,¹⁴⁸ ale podle názoru Mezinárodní právní komise (*International Law Commission, ILC*) tomu tak není. Podle ILC tam, kde se členství získává formálním procesem přistoupení, nemá nový stát automatické právo stát se jednou ze stran smlouvy jako nástupnický stát jen proto, že k datu odtržení se na něj tato smlouva vztahovala. Stejně jako u ostatních organizací platí i u EU, že členem se stát stává jedině se souhlasem ostatních členů - neexistuje automatické právo na členství.¹⁴⁹ EU má podle Murkense nejméně 3 možnosti, z nichž však žádná nezáleží na vůli Skotska:

- 1) může rozhodnout, že nově nezávislá část členského státu se stane automaticky členem EU
- 2) může novému státu urychleně udělit členství
- 3) může nový stát brát jako jakéhokoli jiného žadatele o členství

Skotsko má v případě přijetí do EU dvě možnosti:

- 1) pokračovat v Evropě tak jako doposud, za stejných podmínek. Pro tuto variantu je zásadní to, zda Skotsko ponechá v platnosti evropské právo (*acquis communautaire*). Pokud ne, nemůže Skotsko s členstvím v EU počítat.
- 2) vyjednat nové podmínky členství – např. výhodnější dohodu o rybolovu - nebo žádat ze strukturálních fondů více peněz pro Vysočinu a ostrovy.¹⁵⁰

Podobně je otázkou členství Skotska v dalších mezinárodních organizacích. SNP prosazuje stažení z NATO.¹⁵¹ Naopak usilovat by mohlo o přijetí do dalších mezinárodních organizací, jako jsou Commonwealth, Světová obchodní organizace,

¹⁴⁸ MacMahon P., *Entry to EU 'automatic' for Scotland, says Deputy First Minister*, <http://thescotzman.scotsman.com/europeanunion/Entry-to-EU-automatic-for.3589518.jp> (9.2.2008).

¹⁴⁹ Succession of states in respect of treaties, ILC 1974, s.253, citováno v Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 120.

¹⁵⁰ Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002, s. 121.

¹⁵¹ <http://www.snp.org/independence/questions/government/defence> (10.2.2008).

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Mezinárodní měnový fond nebo Světová banka. Jednání o přijetí do všech mezinárodních struktur by byla dlouhá, takže je zřejmé, že by musela začít již dlouho před získáním samostatnosti.

ZÁVĚR

Kapitoly této práce se pokoušely zodpovědět otázky položené v úvodu - co je skotský secesionismus, proč vznikl, proč stále existuje, jak se projevuje, kdo jsou jeho zastánci a odpůrci, jaké má praktické dopady a jaké jsou možnosti dalšího vývoje. Odpovědi na tyto otázky měly za cíl přinést ucelený pohled na skotský secesionismus a umožnit jeho celkové pochopení.

Jak je zřejmé z textu celé práce, skotský secesionismus je velmi specifické hnutí, které nemá ve světě žádnou blízkou obdobu. To je způsobeno především jedinečným charakterem skotského nacionalismu, z něž secesionismus vychází. Jde o nenásilné, demokratické hnutí působící politickou cestou a používající hlavně ekonomické, ne etnické argumenty.

Skotská národní strana, nejvýznamnější představitel tohoto hnutí, dokázala díky jednotící myšlence nezávislosti překonat nepříznivá poválečná léta. Již v této době narůstal význam skotské identity s tím, jak se rozpadalo britské impérium. Vzestupu skotského nacionalismu a úpadku britské identity dokázala SNP následně využít, z bezvýznamného uskupení na okraji politického spektra se stala jednou z největších stran ve Skotsku a v roce 2007 vytvořila vládu. Její úspěch však automaticky neznamená zvýšenou podporu nezávislosti - SNP již není pouze secesionistickou stranou. Nezávislost Skotska navíc prosazují i jiné politické i nepolitické organizace.

Jednou z nejdůležitějších událostí, které skotský secesionismus ovlivnily, bylo objevení nalezišť ropy v Severním moři na konci 60. let. Začátek těžby a pozdější prudký vzrůst cen ropy daly zastáncům nezávislosti do rukou silné ekonomické argumenty, které hlavně SNP používá dodnes.

Další milníky ve vývoji skotského secesionismu představovaly neúspěšné referendum o zavedení devoluce v roce 1979 a osmnáct let trvající vláda konzervativců v letech 1979-1997. Především vláda této „anglické“ strany část skotské společnosti odcizila britskému státu.

Roky 1997-1998 přinesly změnu, která může do budoucna znamenat krok k nezávislosti nebo naopak k zachování unie. Devoluce, tedy vytvoření skotských autonomních institucí v roce 1999, má na skotský secesionismus nejednoznačné

dopady. Pomohla SNP stát se rovnocenným soupeřem labouristů, zároveň však uspokojila mnoho obyvatel Skotska, kterým nevyhovoval dřívější centralismus.

Nejpravděpodobněji se proto zatím jeví zachování statu quo. Tento stav je mezi Skoty nejpoblíbenější. Druhou, pro Skotsko de facto podobnou možností je federalizace. Třetí možnost, tedy vznik nezávislého skotského státu, se zatím nezdá příliš pravděpodobná, ale na rozdíl od dřívějška se o ní zcela vážně diskutuje.

K zahájení jednání o nezávislosti by museli skotští secesionisté překonat řadu překážek – především získat podporu obyvatel Skotska. Tato podpora vyjádřená v referendu by zřejmě přesvědčila Westminster, aby Skotsku nezávislost poskytl – jiná cesta k získání samostatnosti pro Skotsko prakticky nevede, nemůže pro ni najít oporu v mezinárodním právu. Po osamostatnění by Skotsko a zbytkové Spojené království musely vyřešit především rozdělení britské ekonomiky, příjmů z ropy a mnoho dalších problémů. Skotsko by pak muselo především zajistit svou ekonomickou životaschopnost a vyřešit vztahy s mezinárodním společenstvím.

Dosavadní výsledky skotského secesionismu se dají označit jako dílčí. Ani po desítkách let existence moderního skotského hnutí za nezávislost se secesionistickým organizacím nepodařilo dosáhnout svého cíle - samostatného Skotska. Přesto měly skotské snahy o nezávislost značný vliv na vývoj ve Spojeném království - především jako jeden z důvodů zavedení devoluce. Vedle tohoto konkrétního výsledku - vytvoření skotské autonomie - má skotský secesionismus významný dopad také na myšlení britských politiků i obyvatel Skotska a Anglie.

Úvahy o samostatném skotském státu byly dlouho záležitostí úzké skupiny radikálních nacionalistů. Většina veřejnosti (skotské i anglické) nejenže nevěřila, že by Skotsko bylo mimo Spojené království vůbec životaschopné, ale především o skotské nezávislosti vůbec neuvažovala. Oproti tomu touha po samosprávě byla mezi obyvateli Skotska velmi rozšířená. SNP jako nejvýznamnější představitel skotského secesionismu se ke snahám o devoluci přidala, ale stále si uchovávala svůj hlavní cíl - vytvořit nezávislé Skotsko. Tento požadavek představuje v SNP již více než 70 let silný jednotící prvek. S tím, jak volební úspěchy SNP (strany volené často na protest proti hlavním stranám) postupně narůstaly, stávala se její rétorika stále více slyšitelnou. Tématu samostatnosti se tak začalo dostávat pozornosti širší veřejnosti.

Zásadní zlom ve vývoji secesionistických snah znamenal objevení ropných nalezišť v Severním moři na přelomu 60. a 70. let. Rétorika SNP získala zcela nový ekonomický rozměr. V roce 1972 SNP zahájila kampaň „It's Scotland's Oil“ požadující pro Skotsko veškeré zisky z ropy vytěžené ve skotských vodách.¹⁵² Ropa znamená silný argument pro skotskou samostatnost, a je zřejmě nejdůležitějším důvodem posunu v tom, jak veřejnost secesionistické snahy vnímá. Díky ropě se z pouhé nacionalistické romantické představy rázem stala obecně zvažovaná možnost. Díky příkladu zemí, které těžbou ropy zbohatly (jako blízké Norsko), mnoho Skotů začalo považovat nezávislost za možnou nebo dokonce nejlepší variantu. V posledních letech se podpora samostatnosti ze strany obyvatel Skotska pohybuje kolem 30%.¹⁵³ O možnosti vytvoření samostatného státu se nyní zcela běžně diskutuje například v *National conversation*, diskusním fóru zřízeném Salmondovou vládou.

Secesionistické snahy skotských nacionalistů však nemají dopad pouze na obyvatele Skotska. Rétorika SNP má za následek také to, že značná část obyvatel Anglie je znechucena neustálou nespokojeností „nevděčných“ Skotů. Angličané mají pocit, že Skoty dotují a odpovědí je jim pouze nepřátelství a separatismus. Dlouhodobé neshody (především v ekonomické oblasti) a nacionalistická rétorika SNP zapříčinily, že kolem 60% Angličanů nyní podporuje skotskou samostatnost.

Doposud nejdůležitější byly účinky skotského secesionismu na britskou politiku. Prvním výsledkem, na němž se secesionismus podílel, bylo upoutání pozornosti britských politiků na problémy Skotska. Nedá se určit, jakou roli v tomto zvýšení pozornosti hrál skotský secesionismus, ale lze předpokládat, že britským politikům šlo i o prevenci případného vzestupu separatistických nálad. Konkrétní krok britské vlády, tedy vytvoření skotských autonomních institucí, se tak dá pokládat částečně i za výsledek skotského separatismu, či spíše obav z něj. Jiné konkrétní výsledky však skotský secesionismus doposud nemá.

¹⁵² Kelbie, P., Russel, B. *How black gold was hijacked: North sea oil and the betrayal of Scotland*. <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/how-black-gold-was-hijacked-north-sea-oil-and-the-betrayal-of-scotland-518697.html> Publikováno 9.12., staženo 22.4.2008.

¹⁵³ *Upheaval in the north*, The Economist, No. 8524, vol. 383, 2007.

SUMMARY

This bachelor thesis aimed to answer the questions put in the introduction: what the Scottish secessionism is, what its origins are, what effect it takes, who its supporters and opponents are, what practical impacts it has by now and what the possibilities of next development are. By answering these questions this work intended to offer a complete view of Scottish secessionism and to make its complete comprehension possible.

Scottish secessionism is a very specific movement which has no close analogy in the world. This is caused especially by a unique nature of Scottish nationalism which is a source of secessionism. It is a non-violent, democratical movement which functions politically and uses above all economical, not ethnical argumentation.

The Scottish National Party, the most important representative of this movement, managed to survive unfavourable post-war years due to its uniting idea of independence. As early as then the importance of Scottish identity started to grow according to the disintegration of the British colonial empire. The SNP managed to exploit the consequent rise of Scottish nationalism and fall of British identity. From a marginal group it became one of the biggest parties in Scotland and created a government in 2007. However its success doesn't automatically mean an increased support of independence – the SNP is no more just a secessionist party. Scottish independence is also supported by some other political and nonpolitical organisations.

One of the most important events which influenced the Scottish secessionism was a detection of petroleum under North Sea in late 1960s. The start of exploitation and later sharp rise of prices of petroleum put strong arguments in secessionists' hands. The SNP uses these arguments up to present days.

Other important milestones in the development of the Scottish secessionism were the unsuccessful referendum on devolution in 1979 and the 18-years long government of the Conservative Party. Above all the government of this „English“ party estranged some part of the Scottish society from the British state.

British politicians try to face the secessionist efforts although they confer the right of the Scots to decide on their own future. Such a decision is only possible through a referendum, but the British politicians don't want to allow such a voting.

Years 1997-1998 brought a change which can mean a step to independence or - on the contrary - to preserving the Union in the future. The devolution has ambiguous influence on Scottish secessionism by now. It helped the SNP to become an important party but at the same time satisfied a large part of the Scottish society, which was not content with the previous centralism.

The most probable possibility is therefore that the status quo will be preserved. Another, for Scotland in fact quite similar possibility is federalization. Third option, independence, doesn't seem probable by now, but it is already seriously discussed. This bachelor thesis deals with all the problems that would have to be solved in case of the Scottish independence - dividing of the British economy, petroleum revenues, international relations etc.

The results of the Scottish secessionism are so far partial. The SNP became the strongest party in Scotland, the debates on independence are lively, the secessionism attracted the attention of British politicians to Scotland's problems. But the main aim of the Scottish secessionism, an independent Scottish state, is still far-away. The only concrete important change caused partly by the Scottish separatism is devolution.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

LITERATURA

Aughey, A. *Nationalism, devolution and the challenge to the United Kingdom state*. Pluto Press, London 2001

Bogdanor, V. *Devolution in the United Kingdom*. Oxford University Press 1999

Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004

Hobsbawm, J.E. *Nations and nationalism since 1780*. Cambridge University Press, Cambridge 1997

Hussain, A., Miller, W.L. The Auld Enemy in the New Scotland. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005

Kellas, J.G. After Declaration of Perth: All Change! In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005

Leach, R. *Political Ideology in Britain*. Palgrave, Houndmills 2002

Lynch, P. *SNP: the history of the Scottish National Party*. Welsh Academic Press, Cardiff 2002

MacCormick, N. New unions for old. In: Miller, W.L. (ed.): *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005

Miller, W.L. From Last Empress to First Minister. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005

McCrone, D. W(h)ither the Union? Anglo-Scottish Relations in the Twenty-first Century. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005

McLean, I. The national question. In: Seldon, A. (ed.), Kavanagh, D. (ed.), *The Blair Effect 2001-5*, Cambridge University Press, Cambridge 2005

Murkens, J.E., Jones, P., Keating, M. *Scottish independence – a practical guide*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2002

O'Neill, M. Challenging the centre: home rule movements. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004

O'Neill, M. Reforming the British state: the 1998 watershed. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004

Rovná, L. A. *Kdo vládne Británii?*, Sociologické nakladatelství, Praha 2004

Strmiska, M. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. CDK, Brno 1998

Travers, T. Local and Central Government. In: Seldon, A. (ed.), Kavanagh, D. (ed.) *The Blair Effect 2001-5*. Cambridge University Press, Cambridge 2005

ČLÁNKY A STUDIE

McCabe, T. Proč se neštěpí ostrovní království. *MF Dnes*, 9. 6. 2007

Elections and Scotland – no overall control. *The Economist*, No. 8528, vol. 383, 2007

Every last drop. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007

Jock v Posh. *The Economist*, No. 8539, vol. 384, 2007

Kelbie, P., Russel, B. *How black gold was hijacked: North sea oil and the betrayal of Scotland*. <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/how-black-gold-was-hijacked-north-sea-oil-and-the-betrayal-of-scotland-518697.html> (22.4.2008)

Labour's Scottish problem. *The Economist*, No. 8506, vol. 381, 2006

Leeke, M., Sear, C., Gay, O. *An introduction to devolution in the UK*,
Research Paper 03/84, House of Commons Library 2003, s. 7,
<http://www.parliament.uk/commons/lib/research/rp2003/rp03-084.pdf> (18.4.2008)

MacMahon P., *Entry to EU 'automatic' for Scotland, says Deputy First Minister*,
<http://thescotsman.scotsman.com/europeanunion/Entry-to-EU-automatic-for.3589518.jp> (9.2.2008)

Salmond's leap. *The Economist*, No. 8529, vol. 383, 2007

Upheaval in the north, *The Economist*, No. 8524, vol. 383, 2007

When the wells dry up. *The Economist*, No. 8537, vol. 384, 2007

INTERNETOVÉ ZDROJE

- http://www.strath.ac.uk/media/media_65987_en.pdf (19.4.2008)
- <http://www.cnn.com/WORLD/9611/15/stone.of.scone> (10.4.2008)
- <http://www.snp.org/node/6596> (11.4.2008)
- 2007 Manifesto*, <http://www.snp.org/files/manifesto%20programme.pdf> (30.3.2008)
- <http://www.snp.org/node/240> (30.3.2008)
- <http://www.scottish.parliament.uk/msp/elections/2007/documents/Table1.pdf> (8.3.2008)
- <http://www.scottishsocialistparty.org/pdfs/2005SSPmanifesto.pdf> (10.3.2008)
- http://www.holyrood2007.net/Scotlandnew/php/webpage.php?fid=6&int_id=31
(13.4.2008)
- Background to the SRSM*, <http://www.srsm.net/aboutSRSM/srsmhistory.html>
(13.4.2008)
- http://www.scottishindependence.com/others_n.htm (14.4.2008)
- <http://www.nationalismproject.org/links/scotland.htm> (16.4.2008)
- Constitution*, <http://www.siol-nan-gaidheal.com/title.htm> (16.4.2008)
- Principles*, <http://www.siol-nan-gaidheal.com/title.htm> (16.4.2008)
- http://www.scottishindependence.com/independence_first.htm (12.4.2008)
- <http://www.nationalismproject.org/links/scotland.htm> (13.4.2008)
- Who are the 'tartan terrorists'?*, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk/1850234.stm> (13.4.2008)
- Two jailed for poison vodka plot*, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/7209203.stm>
(15.4.2008)
- <http://www.alba.org.uk/scottish/firstministers.html>
- <http://www.yougov.com/archives/pdf/Scottish%20Election%20Study.pdf> (25.4.2008)
- The Articles of Union*, <http://www.scotsbarons.org/unionarticles.htm> (10.1.2008)
- Secession*, <http://plato.stanford.edu/entries/secession/#SecIntLaw> (13.1.2008)
- UK government debt & deficit*, <http://www.statistics.gov.uk/CCI/nugget.asp?ID=277>
(20.1.2008)
- http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/United_Kingdom/Oil.html (22.1.2008)
- Convention on the continental shelf*,
<http://sedac.ciesin.org/entri/texts/continental.shelf.1958.html> (1.2.2008)
- <http://www.snp.org/independence/questions/government/defence> (10.2.2008)
- <http://www.scotland.gov.uk/Topics/a-national-conversation>

SEZNAM ZKRATEK

CP	Konzervativní strana (Conservative Party)
EHS	Evropské hospodářské společenství
ILC	Mezinárodní právní komise (International Law Commission)
LP	Labouristická strana (Labour Party)
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu (Organization of Petroleum Exporting Countries)
SCC	Skotské ústavodárné shromáždění (Scottish Constitutional Convention)
SGP	Skotská strana zelených (Scottish Green Party)
SNLA	Scottish National Liberation Army
SNA	Skotské národní shromáždění (Scottish National Assembly)
SnG	Siol nan Gaidheal
SNP	Skotská národní strana (Scottish National Party)
SSP	Skotská socialistická strana (Scottish Socialist Party)
SSG	Scottish Separatist Group

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1:** Národní identita ve Spojeném království v letech 1974-2003 (tabulka)
- Příloha č. 2:** Národní identita ve Spojeném království v letech 1997-2003 při větším výběru možností (tabulka)
- Příloha č. 3:** Preferované uspořádání v letech 1997-2003 podle skotských voličů (tabulka)
- Příloha č. 4:** Preferované uspořádání v roce 2007 podle skotských voličů (tabulka)
- Příloha č. 5:** Preferované uspořádání v závislosti na identitě v letech 1979-2001 podle skotských voličů (tabulka)
- Příloha č. 6:** Preferované uspořádání v závislosti na identitě v roce 2003 podle skotských voličů (tabulka)
- Příloha č. 7:** Preferované uspořádání podle voličů LP a voličů SNP v letech 1979-2001 (tabulka)
- Příloha č. 8:** Volební výsledky SNP v letech 1950-2007 (tabulka)
- Příloha č. 9:** Nejdůležitější témata voleb do Holyroodu 2007 podle skotských voličů (tabulka)

Příloha č. 1**Národní identita ve Spojeném království v letech 1974-2003 (%)**

identita	1974	1978-9	1991-2	1996-7	1999	2001	2003
Anglie							
anglická			31	34	44	43	38
britská			63	59	44	44	48
Skotsko							
skotská	65	56	72	72	77	77	72
britská	31	38	25	20	17	16	20
Wales							
velšská		59		63	57	57	60
britská		34		26	31	31	27

pramen:

<http://www.devolution.ac.uk/Final%20Conf/Devolution%20public%20attitudes.pdf> (2.5.2008)**Příloha č. 2****Národní identita ve Spojeném království v letech 1997-2003 při větším výběru možností (%)**

identita	1997	1999	2001	2003
Anglie				
anglická, ne britská	7	17	17	17
více anglická než britská	17	15	13	19
anglická stejně jako britská	45	34	42	31
více britská než anglická	14	11	9	13
britská, ne anglická	9	14	11	10
Skotsko				
skotská, ne britská	23	32	36	31
více skotská než britská	38	35	30	34
skotská stejně jako britská	27	22	24	22
více britská než skotská	4	3	3	4
britská, ne skotská	4	4	3	4
Wales				
velšská, ne britská	17	17	24	21
více velšská než britská	26	19	23	27
velšská stejně jako britská	34	37	28	29
více britská než velšská	10	8	11	8
britská, ne velšská	12	14	11	9

pramen:

<http://www.devolution.ac.uk/Final%20Conf/Devolution%20public%20attitudes.pdf> (2.5.2008)

Příloha č. 3

Preferované uspořádání v letech 1997-2003 podle skotských voličů (%)

možnost	květen 1997	září 1997	1999	2000	2001	2002	2003
nezávislost	26	37	28	30	27	30	26
devoluce, parlament s právem měnit daně	42	32	50	47	54	44	48
devoluce, parlament bez práva měnit daně	9	9	9	8	6	8	7
unitární stát	17	17	10	12	9	12	13

pramen:

Jeffery, C. Devolution, Social Citizenship, and Territorial Culture: Equity and Diversity in the Anglo-Scottish Relationship. In: Miller, W.L. (ed.), *Anglo-Scottish relations from 1900 to devolution and beyond*. Oxford, New York 2005, s. 123

Příloha č. 4

Preferované uspořádání v roce 2007 podle skotských voličů (%)

Preferované uspořádání	%
Skotský parlament by měl být zrušen, skotské zákony by měl znovu vydávat Westminster	14
Současné uspořádání by se nemělo měnit: Skotsko by mělo mít parlament s omezenými pravomocemi	23
Pravomoci skotského parlamentu by se měly zvětšit, parlament by měl více určovat daně	23
Skotsko by mělo být nezávislé v rámci EU	21
Skotsko by mělo být nezávislé mimo EU	11

pramen: <http://www.yougov.com/archives/pdf/Scottish%20Election%20Study.pdf> (24.3.2008)

Příloha č. 5

Preferované uspořádání v závislosti na identitě v letech 1979-2001 podle skotských voličů (%)

	1979	1992	1997	1999	2001
skotská identita					
nezávislost	11	27	32	31	25
samospráva, devoluce atd.	66	50	52	58	59
žádná samospráva	23	20	12	6	13
britská identita					
nezávislost	2	11	10	11	7
samospráva, devoluce atd.	58	48	51	62	65
žádná samospráva	40	38	34	24	27

pramen: Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 96

Příloha č. 6

Preferované uspořádání v závislosti na identitě v roce 2003 podle skotských voličů (%)

preferované uspořádání	národní identita				
	skotská, ne britská	více skotská než britská	skot. stejně jako britská	více brit. než skot.	britská, ne skotská
nezávislost	47	22	8	8	10
devoluce	41	63	62	66	68
unitární stát	5	10	26	23	21

pramen:

<http://www.devolution.ac.uk/Final%20Conf/Devolution%20public%20attitudes.pdf> (2.5.2008)

Příloha č. 7

Preferované uspořádání podle voličů LP a voličů SNP v letech 1979-2001 (%)

	% voličů LP pro nezávislost	% voličů SNP pro devoluci
1979	5	55
1992	20	38
1997	23	35
1999	18	39
2001	13	42

pramen: Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 97

Příloha č. 8

Volební výsledky SNP v letech 1950-2007

volby	výsledek (%)
1950	0,4
1951	0,3
1955	0,5
1959	0,8
1964	2,4
1966	5,0
1970	11,4
1974 – únor	21,9
1974 - říjen	30,4
1979	17,3
1983	11,8
1987	11,0
1992	21,5
1997	22,1
1999 (Holyrood)	28,8
2001	20,1
2003 (Holyrood)	22,3
2005	17,7
2007 (Holyrood)	32,0

prameny: http://news.bbc.co.uk/2/shared/vote2005/html/region_7.stm,

http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/vote2003/scottish_parliament/html/main_scoreboard.stm

(1.5.2008), Dodds, A., Seawright, D. The politics of identity: Scottish nationalism. In: O'Neill, M. (ed.), *Devolution and British politics*. Pearson/Longman, Harlow 2004, s. 91

Příloha č. 9

Nejdůležitější témata voleb do Holyroodu 2007 podle skotských voličů (%)

Téma	%
nezávislost / Unie	12
zdravotní systém / zdraví / nemocnice	6
místní daně	5
kriminalita / právo a pořádek	5
školství	4
důchody	3
oslabit Labour Party	3
životní prostředí	2
ekonomika	2
daně	2
imigrace	2
oslabit SNP	1
Trident (jaderné zbraně ve Skotsku)	1
Irák	1
devoluce / pravomoci Holyroodu	1
žádné téma	19
jiné téma	13

pramen: <http://www.yougov.com/archives/pdf/Scottish%20Election%20Study.pdf> (16.3.2008)